

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
Sənədsiz evlərlə
bağlı normativ
hüquqi akt
qəbul
ediləcək
yazısı səh.5-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 iyul 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 132 (8505) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bazarlarda meyvə-tərəvəz qiymətləri bahalaşdıran səbəb

Ekspert: "Çıxış
yolu idxalın
artırılmasıdır"

yazısı səh.15-də

"Zəngəzur dəhlizi
məsələsində konsensus
əldə olunub" - iddia

yazısı səh.2-də

Vətəndaş cəmiyyəti seçiciləri
maarifləndirməlidir - rəy

yazısı səh.7-də

Ermənistanın sürətlə
silahlanmasında ilginclik hədəf -
Qarabağ üzərindən...

yazısı səh.8-də

Rusiyanı xofa salan məxfi əməliyyat

yazısı səh.12-də

Uğurlu ixtisas seçimini necə
etməli - ekspert rəyləri

yazısı səh.3-də

Kəlbəcərdə əsgər özünü öldürdü

yazısı səh.4-də

Bozqurd işarəsinə dözməyənlərin
olimpiada rəzaləti -
"Fransa 2" cəzasını almasa...

yazısı səh.11-də

Rusiyanın məğlubiyyəti üçün
500 milyard ayrılacaq? - iddia

yazısı səh.14-də

Ukraynaya əsir düşən
azərbaycanlının fəryadı -
XİN-dən açıqlama

yazısı səh.13-də

Süni intellektin "tələsi" nə düşüb
müflis oldular: kiberməkanda
qorunmaq problemi

yazısı səh.4-də

İRƏVAN "HƏMSƏDRƏLƏR"İ DİRİLTMƏK ÜÇÜN GƏRGİNLİYİ TƏTİKLƏYİR

Düşmən ölkədə ümidlənmə: "Tramp qayıtsa, Minsk Qrupu bərpa ediləcək..."; erməni revanşistlər gətdikcə realıq hissini itirir; Ermənistanın status-kvonu qoruyub-saxlamaq niyyəti ona baha başa gələ bilər - Bakıdan reaksiyalar

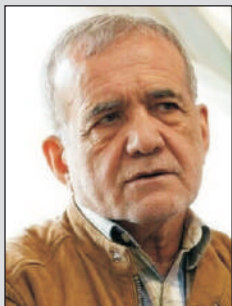

yazısı səh.9-da

Məşhur agentlik Azərbaycanın reytingini yüksəltdi - təhlil

"Fitch" in səkkiz ildən sonra mövqeyini
dəyişməsinin səbəbləri

yazısı səh.6-da

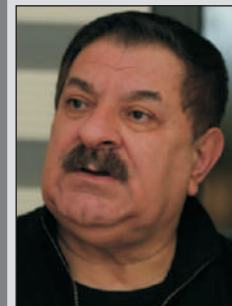
Pezeşkian bu
gün and içəcək
- ilk 100 günün
ən ağır sınağı

yazısı səh.5-də

"Ədil Arifoğlu
coş əziyyət
çəkmişdi..." -
dostundan onun
ölüm səbəbinə
dair açıqlama

yazısı səh.3-də

Həmkarları
Ağadadaş Ağayev
olayında kimin
tərəfindədir? -
açıqlama

yazısı səh.13-də

Quterreşin köməkçisi: “Azərbaycanın COP-a sədrliyi yaxşı nəticələr vəd edir”

“Azərbaycanın COP-da sədrliyi bizim üçün yaxşı nəticələr vəd edir”.

APA-nın xəbərinə görə, bu barədə BMT-nin baş katibinin köməkçisi, təşkilatın siyasət üzrə iş və proqram dəstəyi Bürosunun direktoru Markos Neto bildirib.

Qurumun İnkişaf Proqramının (UNDP) “X” hesabındakı paylaşımında bildirilir ki, M.Neto BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında iqlim dəyişikliyi ilə mübarizənin maliyyələşdirilməsi üçün yeni hədəflərin müəyyənləşdirilməsi olduğunu açıqlayıb.

Onun sözlərinə görə, bu məqsədlə yaşıl enerjiyə keçid edilməsi üçün trilyonlarla dollar vəsait lazımdır:

“Bununla bağlı hədəflərimizə nail olmaq üçün noyabrda Bakıda keçiriləcək COP29 sammitində əsaslı maliyyələşmə sistemi razılaşdırılmalıdır. BMT-nin İnkişaf Proqramı bu yolda Azərbaycan hökumətini dəstəkləmək niyyətindədir. Bütövlükdə beynəlxalq ictimaiyyət nəzərdə tutulan hədəflərə çatmaq üçün bizə yardım etməlidir. Bu, son dərəcə vacib məqamdır. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın COP-a sədrliyi bizim üçün yaxşı nəticələr vəd edir”.

Şəhid ailələri və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə daha 200 mənzil verilib

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən şəhid ailələrinə və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə daha 200 mənzil verilib.

Nazirlikdən APA-ya verilən xəbəre görə, mənzillər Bakı və Mingəçevir şəhərləri, Abşeron, Şəki, Göygöl rayonlarında inşa olunmuş yeni yaşayış komplekslərindən təqdim olunub. Mingəçevir şəhərində mənzillərin sənədlərinin təqdim edilməsi tədbirində əmək və əhəlinin sosial müdafiəsi nazirinin müavini Hidayət Abdullayev və Mingəçevir Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı İlham İsmayilov iştirak edib.

H.Abdullayev vurğulayıb ki, Prezident, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun möhtəşəm Zəfər əldə etdiyi 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra dövlət başçısının göstərişi ilə şəhid ailələri və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olanların mənzil və fərdi evlə təminatı proqramı 5 dəfə genişləndirilib.

Postmüharibə dövründə həmin kateqoriyalardan olan vətəndaşlara 6,2 min, ümumilikdə ötən dövrdə 15 mindən çox mənzil və fərdi evin təqdim olunduğu bildirilib. Eyni zamanda postmüharibə dövründə şəhid ailələri və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərin sosial təminatının gücləndirilməsi, sosial dəstək proqramları, reabilitasiya xidmətləri ilə əhatə olunmaları, məşğulluqlarının təminatı və s. istiqamətlərdə atılan mühüm addımlardan bəhs olunub.

İ.İsmayilov şəhid ailələri və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərin daim dövlətin diqqət mərkəzində olduğunu, Mingəçevirdə də həmin vətəndaşların sosial müdafiəsi sahəsində ardıcıl işlərin aparıldığını bildirib.

Şəhid ailələrinin üzvləri və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslər diqqət və qayğı ilə əhatə olunduqlarına, bu gün yeni mənzillərlə təmin edildiklərinə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlıqlarını ifadə ediblər.

“Zəngəzur dəhlizi məsələsində konsensus əldə olunub” - iddia

“Azərbaycan Ermənistanın tələblərinin yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün ona qarşı ilkin informasiya təzyiqinə başlayıb”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Ermənistanın Dövlət Gəlirləri Komitəsinin keçmiş rəhbəri David Ananyan deyib.

“Çox güman ki, indi belə bəyanatların səbəbi erməni tərəfinin verdiyi vədlərdədir

və bu vədləri yerinə yetirməyin vaxtı çatıb. Bu cür hədəflərlə onlar (Azərbaycan tərəfi) həmin vədləri xatırlatmağa və növbəti birtərəfli güzəştlərə şərait yaratmağa çalışırlar”, - deyə Ananyan bildirib.

Onun sözlərinə görə, hazırda Azərbaycan əsas məqsədinə - Sünikdən keçən dəhlizə nail olmağa çalışır: “Bu dəhliz Böyük Orta dəhlizin bir hissəsidir

və ona görə də təkə Bakı və Ankara deyil, beynəlxalq oyunçular da bu layihənin həyata keçirilməsində və güzəştlərin təmin edilməsində maraqlıdırlar”.

Ananyanın fikrincə, bütün beynəlxalq oyunçular Ermənistanı təzyiq göstərmək və bu tələbin yerinə yetirilməsini təmin etmək məsələsində konsensusa gəliblər.

□ Musavat.com

Küləklə bağlı sarı xəbərdarlıq verildi

İyulun 30-31-də, avqustun 1-də qısa müddətə bölgələrdə gözlənilən küləkli hava şəraiti ilə bağlı Milli Hidrometeorologiya Xidməti tərəfindən sarı xəbərdarlıq verilib.

APA xəbər verir ki, bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidməti məlumat yayıb.

Bildirilib ki, sarı xəbərdarlığa uyğun olaraq Naxçıvan MR, Xaçmaz, Xızı, Şabran, Siyəzən, Altıağac, Qobustan, Gəncə, Goranboy, Samuxda şərq küləyi arabir 13.9-20.7 m/san təşkil edəcək.

Marukyan: “Ermənistan sülh imzalamaq şansını əldən verib”

“Azərbaycan COP29-a hazırlaşarkən hərbi əməliyyatların bərpası ehtimalı azdır”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu “Parlaq Ermənistan” partiyasının lideri, xüsusi tapşırıqlar üzrə keçmiş səfir Edmon Marukyan deyib.

“Bu, məğlubiyyətimizi və müharibənin nəticələrini bizə sonsuz xatırlatmaq üçün növbəti cəhddir. Bununla yanaşı, sülh müqaviləsinin imzalanması ehtimalı da son dərəcə aşağıdır. Biz Qarabağı itirdiyimiz sentyabrın 19-da ən azı erməni tərəfinə uyğun şərtlərlə sülh imzalamaq fürsətini əldən verdik”, - deyə Marukyan bildirib.

□ Musavat.com

Türkiyə və Ermənistanın xüsusi nümayəndələri görüşəcək

Türkiyə ilə Ermənistan arasında normalaşma prosesi üzrə xüsusi nümayəndələr - Serdar Kılıç və Ruben Rubinyan sabah Türkiyə-Ermənistan sərhədində danışıqların 5-ci raundunu keçirəcəklər.

APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbəre görə, bu barədə türkiyəli jurnalist Sena Alkan məlumat yayıb.

O qeyd edib ki, görüş şəhər Ermənistan, günortası isə Türkiyə tərəfində baş tutacaq.

Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi Türkiyə ilə Ermənistan arasında normalaşma prosesi üzrə xüsusi nümayəndələr - Serdar Kılıç və Ruben Rubinyanın görüşəcəyini təsdiqləyib.

Bu barədə Ermənistan XİN-in sözcüsü X hesabında bildirib.

“İyulun 30-da Ermənistan-Türkiyə sərhədində xüsusi nümayəndələrin beşinci görüşü baş tutacaq”, - paylaşımında qeyd olunub.

Daşınmaz əmlak üzrə elektron portal gələn ilin əvvəlinə istifadəyə veriləcək

Azərbaycanda daşınmaz əmlakın elektron reyestri portalı gələn ilin əvvəlinə istifadəyə veriləcək.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bunu jurnalistlərə açıqlamasında Daşınma Əmlakın Dövlət Kadastri və Reyestri publik hüquqi şəxsin idarə heyətinin sədri Nigar Alimova deyib.

“Layihə razılaşma üçün hökumətə, aidiyyəti dövlət orqanlarına təqdim edilib. Onlardan müsbət geridönüş olduqda gələn ilin əvvəlinə istifadəyə veriləcək”, - N.Alimova bildirib.

Dövlət İmtahan Mərkəzi ixtisas seçiminin keçiriləcəyi tarixi açıqlayıb. Belə ki, ali təhsil müəssisələrinə qəbul olmaq üçün müsabiqə şərtlərini ödəyən abituriyentlərin (həmçinin subbakalavrların) ixtisas seçimi 9-19 avqust tarixlərində aparılacaq.

İxtisas seçimi qəbul imtahanının ən vacib mərhələsi sayılır. Bu il abituriyentlər arasında rəqabətin güclü olacağı deyilir. Adətən valideynlər ixtisas seçimi zamanı övladlarının istəyi və bacarığına uyğun deyil, öz arzularını ixtisaslar üzrə seçim edirlər. Ekspertlər isə bunun yanlış olduğunu bildirirlər. Onu da qeyd edək ki, son illərdə xaricdə oxumaq istəyən gənclərin sayı artır. Bu zaman hansı universiteti seçək, hansı ixtisası seçək deyər sorğu-sual edirlər.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov "Yeni Müsavat"a mövzu ilə bağlı fikirlərini bölüşüb: "Mənə də valideyn və abituriyentlər tez-tez sual verirlər ki, xaricdə və ölkəmizdə hansı universitetlər yaxşıdır, hansı ixtisası seçək? Hansı universitetin daha yaxşı olduğunu müəyyən etmək bir çox faktora bağlıdır və şəxsi prioritetlərə görə dəyişə bilər. Ancaq ümumiyyətlə, yaxşı bir universitet seçər-

nisbətli və karyera inkişafı. Əgər bir universitetin məzunları yüksək işəgötürmə nisbətinə malikdirsə, bu, universitetin təhsil keyfiyyətinin yüksək olduğunu göstərə bilər.

5. Tələbə dəstəyi və resurslar: universitetin tələbələrə təqdim etdiyi dəstək xidmətləri və resurslar. Bunlar akademik məsləhət, karyera xidmətləri, kitabxana imkanları və tələbə klublarını əhatə edə bilər.

6. Beynəlxalq reytinglər: universitetlərin dünyada miqyasında tanınmış reytinglərdə (məsələn, QS World University Rankings, Times Higher Education) necə qiymətləndirildiyi.

Azərbaycan daxilində isə Bakı Dövlət Universiteti (BDU), ADA Universiteti, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti kimi təhsil müəssisələri yüksək keyfiyyətli təhsil təklif edən universitetlər arasında tanı-

Uğurlu ixtisas seçimini necə etməli - ekspert rəyləri

Ekspert: "Abituriyentlər öz maraq və bacarıqlarını düzgün müəyyən etməlidirlər"

haqqında məlumat toplayın. Məsləhətçilərlə, mütəxəssislərlə işləyin, müəllimlərlə, məzunlarla və sahə üzrə mütəxəssislərlə danışaraq onların təcrübələrindən yararlanın".

Təhsil eksperti hesab edir ki, abituriyentlərin seçdikləri ixtisasın təcrübə və ya təcrübə proqramları təqdim edib-etmədiyini yoxlamaları onlara böyük üstünlük qazandıracaq: "Praktiki təcrübə nəzəri biliklərinizi möhkəmləndirə və karyera perspektivlərinizi genişləndi-

dilib. Platformanın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, abituriyent topladığı bala, istədiyi universitet və ixtisaslara, eyni zamanda gələcəkdə kim və nəçi olmasına uyğun süni intellektdən kodlaşdıracağı 15 ixtisas təklifini ala bilər. Al Dövlət İmtahan Mərkəzinin ötən illə bağlı elan etdiyi formalaşmış balları, mövcud yerləri, ötən və builki tələbi nəzərə alaraq hesablama aparır və abituriyentə ən uyğun 15 ixtisas seçimini verir. Əvvəllər bunu pulla müəllimlər edirdi,

"Ədil Arifoğlu çox əziyyət çəkmişdi..." - dostundan açıqlama

"Qızı yüksək bal toplamışdı, onu qeyd edəcəkdilər..."

Azərbaycan Televiziyasının hərbi vətənpərvərlik redaksiyasının baş rejissoru, Birinci və İkinci Qarabağ müharibəsinin hərbi reportyoru Ədil Arifoğlu iyulun 28-də 56 yaşında vəfat edib.

"Yeni Müsavat" qəzetinin əməkdaşı hərbi jurnalistin yaxın dostu, rejissor, Müharibə Veteranları Assosiasiyasının İdarə Heyətinin üzvü Rövşən Nicatla söhbətlaşıb.

Müsahibimiz bildirib ki, sonuncu dəfə Ə.Arifoğlu ilə ötən həftə görüşüb: "Ədil mənim çox yaxın dostum idi. Orta məktəbdə oxuyandan yaxın idik. 1992-ci ildən birgə Azərbaycan Televiziyasında işləyirdik. Biz dost sayılmazdıq, qardaş kimi idik.

Səhhəti ilə bağlı hansısa şikayəti yox idi. Çox gümrah idi. İdmanla məşğul olurdu. Qidalanmasına fikir verirdi. Hər gün limonlu su içirdi. Deyirdi ki, sağlamlıqdır, həm də bu onu arıqladır.

Birinci Qarabağ müharibəsinin stressi onun canından çıxmamışdı. Bütün düşüncələri, söhbətləri həmin tarixə fokuslanmışdı. Keçmişdən qurtula bilmirdi. Keçmiş ilə fəxr edirdi. Qarabağ hadisələrini, lentə aldığı kadrları balası kimi qoruyurdu, heç kimlə paylaşmaq istəməirdi".

Həmsöhbətimizin sözlərinə görə, hərbi jurnalist yüksək bal toplamış qızının universitetə daxil olmasını qeyd edəcəkmış: "Qızının uğuruna çox seviniirdi. Ailəsi ilə bunu qeyd etməyə hazırlaşmışlar. Bu münasibətlə səhər bərbərə gedib. Elə oradaca stulda oturduğu yerdə infarkt keçirib.

Televiziya yeni vəzifə verilmişdi, layihə rəhbəri təyin olunmuşdu. Mənimlə görüşündə bundan danışdıq, sevinirdi. O, çox əziyyətlər çəkmişdi, televiziya layihələri dəyərlərini vermirdilər. Buna görə də həmişə aqressiyası var idi, ancaq sonradan layiq olduğu dəyəri gördü.

Prezidentimiz sağ olsun, ona "Tərəqqi" medalı verdi. AzTV-nin rəhbəri Rövşən müəllim şərait yaratdı, yeni layihələrə cəlb etdi".

Qeyd edək ki, Ədil Arifoğlu ixtisasca rejissor idi. Arxivində Birinci Qarabağ müharibəsinə aid 500 saatlıq videomaterial var idi. Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı, Ağdam və Kəlbəcər istiqamətində gedən döyüşlərin videoçəkilişlərini edib. 1994-cü ilin fevralında Füzulinin Seyidəhmədli kəndi istiqamətində gedən döyüşlər zamanı qarşı tərəfdən açılan snayper atəşi nəticəsində boğazından yaralanmışdı. O, imişli rayonunda dəfn edilib.

■ Şahin RƏHİMLİ
Musavat.com

kən bu meyarları nəzərə almaq vacibdir:

1. Akademik proqramlar: universitetin təklif etdiyi ixtisaslar və bu ixtisasların keyfiyyəti. Məsələn, dünya miqyasında tanınmış universitetlər (məsələn, Harvard, MIT, Oxford) bəzi sahələrdə liderdir.

2. Tədqiqat imkanları: universitetin tədqiqat infrastrukturunu və tələbələrə təqdim etdiyi tədqiqat imkanları. Güclü tədqiqat imkanları olan universitetlər tələbələrə innovativ layihələrdə iştirak etmək imkanı yaradır.

3. Professor-müəllim heyəti: universitetin müəllim heyətinin peşəkarlığı və elmi nailiyyətləri. Təcrübəli və tanınmış müəllimlərdən dərslər almaq tələbələrin təhsil keyfiyyətini artırır.

4. İşəgötürmə və məzun uğurları: universitetin məzunlarının işəgötürmə

nır. Bu universitetlər, müxtəlif sahələrdə yüksək keyfiyyətli tədris proqramları və tədqiqat imkanları ilə fərqlənir".

Ekspert ixtisas seçiminə diqqət edilməli məqamları da açıqlayıb: "Abituriyentlər öz maraq və bacarıqlarını düzgün müəyyən etməlidirlər. Hansı fənlərə, sahələrə maraqlısınız? Bu suallara cavab tapmaq ixtisas seçiminə sizə kömək edəcək. Gələcək perspektivlər düzgün qiymətləndirilməlidir. Seçilən ixtisasın gələcəkdə hansı imkanlar təqdim edəcəyini düşünmək lazımdır. İş imkanları, karyera inkişafı və gəlir potensialı kimi faktorları nəzərə alınmalıdır. Abituriyentlər təhsil müəssisələrinin keyfiyyətini də araşdırmalıdır. Hansı universitetlər və ya kolleclər bu ixtisas üzrə daha yaxşı təhsil verir? Müəssisələrin reytingi, tədris proqramları və məzunların uğurları

rə bilər. Öz şəxsi dəyərlərinizi və prioritetlərinizi nəzərə alın. İşinizin həyatınıza necə təsir edəcəyini və şəxsi dəyərlərinizə uyğun olub-olmadığını düşünün. Uzunmüddətli məmnuniyyət üçün şəxsi prioritetlər önəmlidir. Bu addımlar sizə daha məlumatlı və əsaslandırılmış ixtisas seçimi etməyə kömək edəcək".

Qeyd edək ki, əksər valideynlər uğurlu ixtisas seçimi etmək üçün ekspertlərdən ödənişli məsləhətlər də alırlar. Bu da valideynlərə təqribən 100-200 manata başa gəlir. Bəzən valideynlər bu məbləğin çox olmasından da şikayətlənirlər.

İT mütəxəssisi Fərid Pərdəşünas isə süni intellekt vasitəsilə valideynlərə ixtisas seçimi etməyin asan yolunu göstərib: "Artıq Azərbaycanda abituriyentlər üçün ixtisas seçimi edə bilən süni intellekt yara-

günür, süni intellekt artıq onların buradan da işinə göz dikib. Platformanın müəllimlərdən üstün cəhəti odur ki, real zamanda məlumat yığır, ona müraciət edən tələbələrin ballarını və istəklərini analiz edərək, hazırda fakültələrə olan tələbi həttə DİM-dən belə tez bilir. Ətrafınızda abituriyentlər varsa, rəy də link bölüşəcəm, göndərin dəstək olaraq faydalasınlar. Hazırda qeydiyyat başlayıb və son 5 ixtisas AI tərəfindən pulsuz təqdim olunur. Yoxlamaq üçün nəzər sala bilərsiniz. Tam siyahı üçün isə minimal ödəniş etmək lazımdır və bu ixtisas seçimi başlayanda aktiv olacaq. Həmin ödəniş 5AZN endirim üçün isə "KODLA50" promokodu istifadə edin. Cəmi 45 manata "full"-tam ixtisas seçimi etmək olur".

■ Afaq MİRAYIQ,
"Yeni Müsavat"

“Süni intellektlə bank əməkdaşı, ailə üzvü adından sizinlə danışılar aparıla bilər”. Xəbər verildiyi kimi, bunu Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) mətbuat xidmətinin rəisi, polis polkovnik-leytenantı Elşad Hacıyev özünün sosial şəbəkə hesabında yazıb.

“Ehtimalların kiber məkanda hədəfi qurbandır. Çünki kiber məkanda şans yoxdur, olmur. Göstərilirsə, təşviq edilirsə, yalandır. Bil-məlisiniz ki, naməlum şəxslərin təklifləri, qazanc vədləri sizi tələyə salacaq. Bank kartı ilə əlaqəli şəxsi məlumatlarınızı heç kimə verməyin. Süni intellektlə sizlə bank əməkdaşı, ailə üzvü - qohum adından danışılar aparıla bilər. Diqqətli ol ki, qurbana çevrilməyəsən”, - E.Hacıyev qeyd edib.

Son vaxtlar bu qəbildən xəbərdarlıqlar artmaqdadır. Necə deyirlər, “qızınmadıq istinsə, kor oluruq tüstüsünə”.

Bəs nə etməli? Süni intellektin bu kimi fəsadlarından

Süni intellektin “tələsi” nə düşüb müflis oldular: kiber məkanda qorunmaq problemi

Əkrəm Həsənov: “Asan yolla pul qazanmaq istəyirlər, ona görə...”

Elvin Abbasov: “Banklar öz bizneslərini çətinləşdirməlidir və dövlət qurumları...”

Azərbaycan İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları Sənayesi Assosiasiyası İdarə Heyətinin sədri, İKT üzrə mütəxəssis Elvin Abbasov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, bu məsələ ilə bağlı şikayətlərin ardı-arası kəsilmir: “Vətəndaşa reklam edirlər ki, bu saytdan cərimələrini ödə, bu qədər “keşbek” qaytaracağıq. Vətəndaş da ora FİN kodunu yazır, dövlətə olan cəriməsini görür və pulu ödə-

təbili çalmağa əsas verir. Düzdür, bu kimi neqativ hallar yalnız bizim ölkədə deyil, dünyada var. Rəqəmsallaşma dövrü olduğuna görə əksər fəaliyyət növləri distant şəkildə həyata keçirilir və bu səbəbdən də dələduzlar öz fəaliyyətlərini rəqəmsal fəzaya keçiriblər. Odur ki, kibercinayətlərdən sığortalanmamışıq. Bununla mübarizə aparmağı yalnız vətəndaşlardan tələb etmək də doğru deyil. Nəzərə almalıyıq ki, ölkəmiz-

Firad Əliyev

Kəlbəcərdə əsgər özünü öldürdü

Müdafiə Nazirliyinin N saylı hərbi hissəsinin hərbi qulluqçusu, əsgər Qəhrəmanov Ərsad Maarif oğlunun odlu silahdan istifadə etməklə özünü öldürməsi barədə Kəlbəcər hərbi prokurorluğuna məlumat daxil olub.

Bu barədə Musavat.com-a hərbi prokurorun böyük köməkçisi Hərbi Prokurorluğun mətbuat xidmətinin rəhbəri, baş ədliyyə müşaviri Firad Əliyev məlumat verib.

Daxil olmuş məlumat əsasında Kəlbəcər hərbi prokurorluğunun və Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunun Kriminalistika və İnformasiya Texnologiyaları idarəsinin əməkdaşları tərəfindən hadisə yerinə və meyitə baxış keçirilib, iş üçün əhəmiyyət kəsb edən predmetlər maddi sübut kimi götürülüb, eləcə də izahatlar alınıb və digər hərəkətlər icra edilib.

Fakt üzrə Kəlbəcər hərbi prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddəsi ilə cinayət işi başlanılaraq şahidlər dindirilib, müxtəlif ekspertizalar təyin edilərək, icraya yönəldilib və təxirəsalınmaz zəruri istintaq hərəkətləri həyata keçirilib.

Hazırda istintaq davam etdirilir və qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq bütün tədbirlərin görülməsi təmin olunacaq.

 Musavat.com

necə qorunmalı? Mümkünmü?

Bank məsələləri üzrə məhkəmələrdə iştirak edən hüquqşünas Əkrəm Həsənov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini bölüşüb: “Artıq bir neçə aydır ki, mənə də bununla bağlı çox sayda müraciət edilir. İnsanlar bildirirlər ki, feysbukda elanlarla üzleşirlər, investisiya qoy, gəlir əldə et, dövlət şirkətinin, SOCAR-ın, Prezidentin adından. Yatırım edərkən sistemdə gəlirin olduğu görünür, gəliri çıxarmaq istəyəndə imkan vermirlər. Əlbəttə, orada gəlir filan olmur. Aldandığını başa düşəndən sonra haradansa başqa bir şirkət peyda olur ki, pulu qaytarmağa kömək edək. Adam ona da pul verir,

də gördünüzsə, o elan dövlət qurumunun adından yayımlanıbsa, deməli həmin qurumun rəsmi internet sahifəsinə daxil olmaq lazımdır, o elanı axtarmaq lazımdır, yaxud internetdə axtarış vermək lazımdır kim bu elanı paylaşmışdır. Bizim insanlar illüziyalarla yaşayırlar. Gənclər daha ayıqdırlar. Əsasən yaşlı nəsil aldandır, hər halda, mənə müraciət edənlərin çoxu yaşlılardır. Qəribədir, indi qonşusu gəlib yüz manat borc istəsə, ya işə pul qoymağı təklif etsə, verməyəcək ki, yoxumdur, amma internetdə tanımadıqları adamlara inanır, yatırım edirlər. İnsanların maliyyə savadlılığı aşağıdır, məktəblərdə də öyrətmirlər. Ümumiyyətlə, həm iqtisadi, həm də siyasi məsələlərdə belədir”.

O sistem də açıq ödəmə sistemlərindən vətəndaşın cəriməsini öz dələduz saytında göstərir, yəni real bir ödəmə saytı kimi özünü göstərir, insanların kart məlumatlarını bu o deməkdir ki, Azərbaycan kiberdələduzluq şəraitinin formalaşmasında həm bankların sadə tətbiqlərinin, həm də ödəmə şirkətlərinin rolu var. Mən demirəm günahı var, onlar bunu istəmir. Sadəcə, onlar istəməsələr də buna şərait yarada bilərlər. Banklar öz bizneslərini çətinləşdirməlidir. Çətin olsun, amma vətəndaşın pulu oğurlanmasın. Ümumiyyətlə, son illər kibercinayətkarlığın miqdarı artır. Ölkədə kibercinayətkarlıqla bağlı faktların çoxalması artıq həyəcan

de insanların bu sahədə bilgisi kifayət qədər deyil. Xüsusən də ahıl, pensiya yaşında olanlar, hətta tələbələr belə, bu sahədə məlumatlı deyillər. Kibercinayətlər kütləvi hal aldığı üçün artıq dövlət qurumları məsələyə xüsusi yanaşmalıdır, bir komissiya yaradılmalıdır, öhdəliklər olmalıdır”.

İnformasiya Texnologiyaları üzrə Mühəndis-Tədqiqatçı, Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Təşkilatları Assosiasiyasının (AKTA) eksperti Bəhriz Əliyev deyub ki, kibercinayətlər son vaxtlar kifayət qədər artıb və insanların məlumatlılığından istifadə edərək, müxtəlif mənfi əməllər həyata keçirirlər. Bir çox şəxsin kartındakı məlumatları oğurlayırlar və bu kimi müxtə-

lif hiylələr gün keçdikcə çoxalır. Peşəkar dələduzlar o qədər professional və sürətli işləyirlər ki, izi tapmaq çox məşəqqətli olur. Bəzən də iz tapılmaz və xarici hesablarda iz itirilir. Ölkə xaricinə çıxarılmış məbləğlərin tapılması da, bürokratik və hüquqi prosedurlara görə, çox zaman tələb etdiyi üçün, müsbət nəticə əldə etmək çətinləşir. Kartından kiçik məbləği oğurlanan şəxslərin isə vəziyyəti bir qədər ümitsizdir. O zaman nələrdə diqqət etmək lazımdır sualına qismən və qısa cavab olaraq:

1. “Google Play” və “App Store” da olmayan 3-cü tərəf proqramları əsla yükləməyin!
2. “Google Play” və “App Store”-dan yükləmək istədiyiniz tətbiqin yüklənmə sayı 3000-dən aşağıdırsa onu əsla yükləməyin!
3. Tətbiq yükləyərkən, sizdən tətbiqin istədiyi icazə-

lərə diqqət yetirin. İcazələri minimallaşdırın və istədiyi icazələr məntiqli deyilsə, yükləməkdən imtina edin!

4. Qarşınıza çıxan cəzbədicilər mərc oyunları və digər linklərin üzərinə vurmayın!
5. Mümkün qədər pulsuz amma, global olaraq, tanınmış xidmətlərdən və oyunlardan istifadə etməyin. Xidmət pulsuzdursa, satılan sizin məlumatlarınızdır!
6. Heç kəsə SMS təsdiq kodunuzu və ya bank kartınızın 16 rəqəmi xaricindəki rəqəmləri deməyin. Kartın şəklini çəkib göndərərkən, digər məlumatları bağlayın. Qarşıdakı insana güvənə bilərsiniz, amma onun telefonu yoxluxarsa, sizə də ciddi zərər dəyə bilər!
7. Avadanlığınızı daimi olaraq “Update” edin!”

 Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Müsavat”

Bu gün - iyulun 30-da İranın yeni seçilmiş prezidenti Məsud Pezeşkian ölkə parlamentində and içəcək. Qeyd edək ki, bundan iki gün qabaq - iyulun 28-də Pezeşkianın səlahiyyətlərinin icrasına başlamasının dini lider Əli Xamenei tərəfindən təsdiq edilməsi mərasimi keçirilib.

Mərasimin əvvəlində daxili işlər naziri Əhməd Vahidi növbədənkenar prezident seçkisinin necə keçirildiyi barədə rəsmi hesabat təqdim edib və İran xalqına, idarə əməkdaşlarına seçkini uğurlu keçirmələrinə görə təşəkkür edib. Xamenei daha sonra Pezeşkianın İranın 9-cu prezidenti elan edilməsi haqqında fərman verib. Bu təsdiqdən sonra prezidentin səlahiyyətlərini icra edən Məhəmməd Muxbir vəzifəsi ilə vidalaşıb.

Xameneidən sonra çıxış edən Məsud Pezeşkian rəsmi olaraq vəzifəsinin icrasına başladığını söyləyib, qarşısına qoyulan vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün əlindən gələni edəcəyinə söz verib: "Konstitusiyanın tələb etdiyi, ali rəhbərin təyin etdiyi və bizə göstərdiyi aydın yoldur. Bu isə İslam Respublikasının ümumi siyasətlərinin və proqramının doğru-düzgün irəli aparılmasını tələb edir".

Bu arada, İranın Azərbaycanadakı səfirliyindən mediaya verilən məlumata görə, andıçmə mərasimində Azərbaycanın baş nazir Əli Əsədov, Azərbaycan-İran parlamentlərarası işçi qrupunun üzvləri - Cavanşir Paşazadə, Hikmət Məmmədov və Əziz Ələkbərlili iştirak edəcəklər. Tədbirdə Tacikistan, Türkmənistan, Mərkəzi Afrika, Pakistan, Suriya, Serbiya, Kuba, Azərbaycan, Ermənistan, Gürcüstan və Qvineya-Bisau prezident və baş nazir səviyyəsində iştirak edəcəklər.

Bes analitiklərin Pezeşkianın prezidentliyi üçün ilk 100 gündən əsas gözləntisi nədir? Azərbaycanlı prezidentin ən çətin sınağı nə olacaq?

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan siyasi analitik, "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu deyib ki, Məsud Pezeşkiandan həm daxildə, həm də xaricdə çox böyük gözləntilər var:

"Pezeşkian 17 il Təbrizin millət vəkili olaraq, eləcə də türk fraksiyasının üzvü olaraq İranın xarici və daxili siyasətini hər zaman tənqid edib. Misal üçün, daxildə qadınlara qarşı zorakılığı pisləyib, xarici siyasətdə Tehranın Azərbaycan və Türkiyə siyasətinə qarşı mövqeyini tənqid edib. Buna görə bizdə də, İran daxilində də böyük gözləntilər var. Onun ilk addımını müsbət qiymətləndirmək olar. İlk addımı odur ki, İran konstitusiyasının 15-ci maddəsi ilə bağlı bir komissiya yaradıb. Bu, çox vacibdir. Bu maddədə İranda yaşayan xalqların öz dillərində təhsil hüququ əksini tapıb.

Pezeşkian bu gün and içəcək - ilk 100 günün ən ağır sınağı

Elxan Şahinoğlu: "Ondan həm daxildə, həm də xarici siyasətdə çox böyük gözləntilər var"

gözləntimiz də Azərbaycanla münasibətlərdə normallaşma, istiləşmə, ortaq layihələrin reallaşması ilə bağlıdır. Çox təəssüf ki, keçmiş prezidentlərin dövründə Azərbaycana qarşı təxribatlı açıqlamalar, hərəkətlər, təxribatçı materialların yayılması, hətta millət vəkiliyə qarşı sui-qəsd edildi ki, bunun da bir ucu İrana gedib çıxdı. İrandakı səfirliyimizə qarşı terror hücumu, tələbəmizin hələ də Tehrandakı qanunsuz olaraq həbsdə saxlanması

müsbət bir jest idi. Qarşılıqlı belə bir addımı biz yenə gözləyirik ki, Məsud Pezeşkian heç olmasa bizim qanunsuz olaraq həbsdə saxlanılan tələbəmizi azad etsin. Bu dediklərim yüz gündə baş verməyə bilər. Çünki yüz gün etiraf edək ki, çox qısa müddətdir. Belə qəbul olunub ki, istənilən prezidentə və baş nazirə bu müddətdə seçim imkanları verilməlidir. Amma yüz gündən sonra artıq biz bu addımların atılmasını gözləyəcəyik".

Sənədsiz evlərlə bağlı normativ hüquqi akt qəbul ediləcək

Azərbaycanda sənədsiz evlərlə bağlı ayrıca normativ hüquqi aktın qəbulu nəzərdə tutulub. APA xəbər verir ki, bunu Daşınmaz Əmlakın Elektron Reyestri və Kadastrı İnformasiya Sisteminin yaradılması ilə bağlı tədbirdə Daşınmaz Əmlakın Dövlət Kadastrı və Reyestri publik hüquqi şəxsin idarə heyətinin sədri Nigar Alimova deyib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycanda təxminən 400 min sənədsiz fərdi yaşayış evi var: "Bunların əksəriyyəti mühafizə zonalarında, yüksək gərginlikli xətlərin keçdiyi ərazilərdə yerləşir. Sənədsiz evlərlə bağlı problem daim olub və biz bunun həlli istiqamətində çalışırıq".

Hücumdan sonra İranın Azərbaycandakı səfiri Seyid Abbas Musəvi Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinə çağırılıb. Azərbaycan Tehrandakı səfirliyinin diplomatik fəaliyyətini tamamilə dayandıraraq, ölkədəki bütün diplomatlarını çıxarıb.

Bundan sonra aprelin 6-da Azərbaycan İran səfirliyinin 4 diplomatını ölkədən çıxarıb. İran isə mayın 5-də Azərbaycanın Təbrizdəki Baş Konsulluğunun 4 əməkdaşını ölkədən çıxardığını bildırıb. Bununla yanaşı, həbs edilmiş şəxslə bağlı məhkəmə qərarı və qərarın icrası ilə bərdə hələ rəsmi məlumatlar yayılmayıb. Beynəlxalq ictimaiyyət Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyinə silahlı hücumu qınayıb və İrana Cenevrə Konvensiyasına uyğun olaraq ölkədəki xarici diplomatların qorunmasına dair öhdəliyini xatırladıb.

Eyni zamanda son aylarda iki ölkənin xarici işlər nazirləri problemlərin həlli istiqamətində çoxsaylı telefon danışqları aparıb. İran xarici işlər naziri Azərbaycan Prezidenti, Azərbaycan xarici işlər naziri isə İran prezidenti tərəfindən qəbul edilib. İki ölkənin rəsmiləri qarşılıqlı səfərlər edib.

Ötən ildən başlayaraq Azərbaycan və İran sərhəd-keçid məntəqələrinin, körpülərin, İran ərazisi vasitəsilə Azərbaycanla onun Naxçıvan Muxtar Respublikasını birləşdirəcək dəmir və avtomobil yollarının tikintisi bərdə razılıqlar əldə edib. Bu il mayın 19-da Azərbaycan-İran sərhədində, Araz çayı üzərində tikilmiş "Xudafərin" hidroqovşağının istismara verilməsi və "Qız Qalası" hidroqovşağının açılış mərasimi keçirilib. Mərasimdə Azərbaycan və İran prezidentləri İlham Əliyev və Seyid İbrahim Rəisi iştirak edib. İştirakdan sonra İrana qayıdarkən helikopterin qəzaya uğraması nəticəsində bu ölkənin prezidenti və xarici işlər naziri daxil olmaqla bir neçə vəzifəli şəxsi həlak olub.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yeni seçilmiş prezident Məsud Pezeşkianı təbrik edib və iyulun 9-da iki ölkənin prezidenti arasında telefon danışığı olub. Hər iki prezident bir-birini ölkəsinə səfərə dəvət edib və dəvət qəbul edilib. İranda Azərbaycan səfirliyinin fəaliyyətini bərpa etməsi iki ölkə prezidentinin telefon danışığından sonraya təsadüf edir.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Çox təəssüf ki, İslam inqilabından sonra həmin o maddə yerinə yetirilməyib. Yalnız erməni azlığı üçün o bənd işləyir. Amma azərbaycanlıların sayı on milyonlardır. Konstitusiyanın o bəndi azərbaycanlılar və digər etnik qruplar üçün işləmir. Ona görə daxildə bunu müsbət qiymətləndirmək olar.

Bir də daxildə Urmiya gölünün ciddi problemi var, bununla bağlı vacib addımların atılacağına gözləyirik. Xarici siyasətə gəldikdə isə Məsud Pezeşkianı ilk təbrik edənlərdən biri Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyev oldu. Daha sonra Türkiyə Cümhurbaşkanı oldu. Ona görə bizim başqa gözləntimiz odur ki, İran prezidentinin sonrakı mərhələdə ilk səfər edəcəyi ölkələrdən biri Azərbaycan və Türkiyə olacaq. Daha bir

kimi məsələlər həllini gözləyir. Düzdür, Məsud Pezeşkianın konstitusiyaya görə səlahiyyətləri o qədər də yüksək deyil, əsas səlahiyyət səhıbləri ali dini lider və SEPAH-dır. Buna baxmayaraq, prezidentin müəyyən səlahiyyətləri çərçivəsi var ki, o çərçivədə müəyyən addımlar ata bilər. Ən azı bu qüvvələrə bir mesaj göndərə bilər ki, Azərbaycana qarşı təxribatlı addımlardan çəkinsinlər. Çünki bu iki dövlət arasındakı münasibətlərə təsir edir. Bu arada, Prezident İlham Əliyev çox müsbət bir addım atdı. İranın keçmiş hökuməti, helikopter qəzasında həlak olmuş keçmiş xarici işlər naziri dönə-dönə xahiş edirdi ki, səfirliyimizin fəaliyyətini bərpa edək. Amma Pezeşkian prezident seçilən kimi səfirliyin fəaliyyətini bərpa etdi. Bu

Xatırladaq ki, Azərbaycanla İran arasında aparılmış danışıqlar nəticəsində iyulun 15-dən etibarən Azərbaycanın İrandakı səfirliyi yeni ünvanda fəaliyyətini bərpa edib. Hazırda səfir və səfirliyin heyəti İrana geri dönüb. 2023-cü il yanvarın 27-də Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyinə silahlı hücum olub. Hücum nəticəsində diplomatik missiyanın təhlükəsizlik xidmətinin rəhbəri həlak olub, daha iki mühafizəçi yaralanıb. Tehran polisi şübhəli şəxsi həbs etdiyini bildirib. İran rəsmiləri yanvarın 27-də baş verən hadisəni pisləyib və silahlı şəxsin siyasisi deyil, şəxsi motivi olduğunu bildirib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev silahlı hücumu terror aktı kimi qiymətləndirib.

"Fitch Ratings" Beynəlxalq Reyting Agentliyi Azərbaycanın xarici valyutada uzunmüddətli emitent defoltu reytingini (IDR) "BB+" səviyyəsindən "BBB-" səviyyəsinə yüksəldib. Proqnoz "Sabit"dir.

Qeyd edək ki, ölkənin reytinginin "BBB-" səviyyəsinə qaldırılması onun investisiya reytinginin olması deməkdir və investorların ölkəyə yatırım etməsinə həvəsləndirə bilər. Bu, son 8 ildə ilk dəfədir ki, baş verir.

Agentlik səkkiz illik fasilədən sonra Azərbaycanın reytingini qaldırmasını bir neçə amillə izah edir. Bunlardan birincisi etibarlı xarici balansdır. "Fitch" Azərbaycanın valyuta ehtiyatlarının həcmi-nin yüksək olmasını investisiya reytinginin yüksəldilməsi üçün yetərli hesab edir. Agentlik bildirir ki, Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 2024-cü ilin sonunadək 74 milyard dollara çatacaq ki, bu da ölkə ÜDM-nin 98 faizi deməkdir. Bu göstərici 2010-cu ildəki rəqəmdən xeyli artıqdır - 2010-cu ildə valyuta ehtiyatları ÜDM-in cəmi 55 faizinə bərabər idi. Ehtiyatların 80 faizi Neft Fondunda, qalanı Mərkəzi Bankda saxlanılır. Bu, "BBB" və "A" reytingli ölkələr arasında ən yüksək göstəricidir.

"Fitch"-in Azərbaycanla bağlı qərarına təsir edən digər amil cari hesabın davam edən profisitliyidir. Agenlik qeyd edir ki, hazırda Azərbaycanın tədiyyə balansında cari hesabın profisiti 9,3 faiz təşkil edir, 2026-cı ilədək bu göstərici 6,4 faizə enəcək. Amma yenə də bu göstərici "BBB" kateqoriyasına daxil olan ölkələr arasında ən yüksəkdir.

Agentlik xüsusi qeyd edir ki, ölkənin xaricə ixracının 89 faizi neft-qazdan formalaşır. Baxmayaraq ki, neftin qiymətinin aşağı düşməsi gözlənilir, "Fitch" Azərbaycanın xarici kreditor mövqeyini ÜDM-in 154 faizi qədər proqnozlaşdırır ki, bu da "BBB" reytingli ölkələr arasında ən yüksək göstəricidir.

"Fitch"-in qərarına təsir edən üçüncü amil fiskal profisitlərin davam etməsidir. Agentliyə görə, Azərbaycan hökuməti ehtiyatlı iqtisadi siyasəti davam etdirəcək - fiskal siyasət etibarlı xarici aktivlərin qorunmasına yönələcək və makroiqtisadi disbalanslara yol verməyəcək, eləcə də neft qiymətlərinin dəyişməsi hallarına qarşı siyasi buferlər yaradacaq. Beləliklə, fiskal profisitlər davam edəcək, hökumət isə büdcənin neftdən asılılığının azaldılması siyasətini davam etdirəcək, qeyri-neft defisitini azaldacaq.

Məşhur agentlik Azərbaycanın reytingini yüksəltdi - təhlil

"Fitch"-in səkkiz ildən sonra mövqeyini dəyişməsinin səbəbləri

Hökumət 2027-ci ildə qeyri-neft sektorunun defisitini qeyri-neft ÜDM-nin 17,5 faizinə qədər azaltmağı planlaşdırır. "Fitch"-ə görə, bu, çətin məsələdir. Səbəbi xərclərin artımı fonunda qeyri-neft sektorundan gəlirlərin artımındakı məhdudiyyətlərdir.

Agentlik valyuta həssaslığının azaldılmasını Azərbaycanın reytinginin qaldırılması üçün əsas amil kimi qiymətləndirir. "Fitch" hesab edir ki, xarici valyuta buferləri və hökumətin neft gəlirləri ilə bağlı daha ehtiyatlı siyasəti Azərbaycanın xarici şoklara və neftin qiymətinin oynamasına davamlılığını artırır. Bütün bunlar, eləcə də daxili likvidliyin idarə olunması ilə bağlı atılan addımlar, valyutaya tələbatın idarə olunması üçün tətbiq edilən daha geniş alətlər, bank sektorunun vəziyyətinin yaxşılaşması (o cümlədən bankların valyuta risklərinə həssaslığının azalması) hökumətə imkan verir ki, hazırkı dollar-imanət bağlılığını davam etdirdir və bu zaman makromaliyyə sabitliyinə problem yaranmasın.

Agentliyin hesabatına görə, Azərbaycanın "BBB-" Emitent Defolt Reytingi bir sıra əsas reyting amillərini əks etdirir. Bunlardan biri aşağı dövlət borcudur. 2023-cü ildə əvvəllər daxili zəmanət verilmiş borcun tanınması səbəbindən 10 faiz bəndi artaraq ÜDM-in 21,8 faizinə çatdıqdan sonra dövlət borcunun 2026-cı ilə qədər ÜDM-in

22,7 faizinə qədər artacağı gözlənilir. Bu, "Fitch"-in investisiya səviyyəli suverenləri arasında ən aşağı göstəricilərdən biridir. Agentlik qeyd edir ki, son illərdə xarici borc mütləq şəkildə azalıb, məzənnə strukturu yaxşılaşıb, xarici borcun təxminən üçdə ikisi rəsmi kreditlərə borcudur. Xarici hökumət zəmanətləri və kreditləşmə 2022-ci ildəki 6,4 milyard dollardan 2023-cü ildə 6 milyard dollara (ÜDM-in 8,2 faizi) düşüb, bunun böyük hissəsi gəlirlili olan və suveren dəstək tələb etməyəcəyi ehtimal olunan Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi ilə bağlıdır.

"Fitch" Mərkəzi Bankın pul siyasətindən də qismən razıdır. Bildirilir ki, Mərkəzi Bank valyuta məzənnəsindən aralıq əməliyyat hədəfi kimi istifadə edir və 2022-ci ildən artıq əsas faiz dərəcəsinin ötürülməsini artırmaq qabiliyyətini təkmilləşdirib. Pul siyasəti çərçivəsi bu kateqoriyadan olan digər ölkələrlə müqayisədə zəif olaraq qalır və inkişaf etməmiş kapital bazarları, izafi likvidlik, aşağı maliyyə vasitəçiliyi və maliyyə sektorunun hələ də nisbətən yüksək dollarlaşması ilə məhdudlaşır: 2024-cü ilin mayında maliyyə sektorunda dollarlaşma 40 faiz, olub ki, bu da 2015-ci ildəki 81,6 faiz pik göstəricidən 2 dəfə aşağıdır.

Bundan əlavə, daha geniş məzənnə çərçivəsində AMB və ARDNF üçün institu-

sional müstəqillik və mandatların aydınlığı hələ də qalmaqdadır: "Biz inanırıq ki, hakimiyyət orqanlarının ortamüddətli perspektivdə daha çox çeviklik təmin etmək məqsədini bəyan etməsinə baxmayaraq, faktiki məzənnənin ABŞ dollarına nisbətə sabitliyini saxlamaq üçün güclü siyasət prioriteti qalmaqdadır".

Azərbaycanda illik inflyasiya 2024-cü ilin birinci yarısında hədəf aralığından (4 faiz ± 2 pp.) aşağı olub və 2024-cü ildə orta hesabla 3.5 faiz olacaq. Fitch inflyasiyanın 2026-cı ilə qədər 4.7 faizə yüksələcəyini gözləyir. Bu göstərici "BBB" reytingli ölkələrdəki orta 2.5 faiz proqnozdan yüksəkdir: "Mərkəzi Bank may ayından etibarən yumşalma dövrünü dayandırır və tənzimlənən qiymətlərin artması və düzəliş edilmiş 2024-cü il büdcəsindən dövlət xərclərinin proqnozlaşdırılan artımı səbəbindən inflyasiyanın gözlənilən artımını nəzərə alaraq əlavə dərəcə endirimlərini gözləmirik".

Agentliyə görə, neft hasilatının daha yavaş azalması və Qarabağın bərpasının təsiri ilə iqtisadi artım tsiklik olaraq 3,2 faizə çatmalıdır: "Biz artımın 2025-ci ildə 2,7 faizə, 2026-cı ildə isə 2,3 faizə qədər yavaşlamasını gözləyirik, bu artımlar hələ də dövlət investisiyaları tərəfindən dəstəklənir. Eyni zamanda neft sektorunda azalma tempini yavaşlada biləcək ye-

ni neft hasilatı və təbii qaz hasilatının daha yüksək olması səbəbindən əvvəlki illərə nisbətən azalacaq".

"Fitch" hesab edir ki, Azərbaycanda iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi istiqamətində hələ də problemlər var. Bunlar iqtisadiyyatda dövlətin mövqeyinin böyük olaraq qalması, əlverişli maliyyəyə (kreditlərə) çıxışın çətinliyi və məhdudluğu, idarəetmə problemləri və enerjiden (neft-qazdan) kənar sahələrə xarici investisiyaların aşağı olmasıdır.

Agentliyin hesabatında qeyd edilir ki, Azərbaycan 2023-cü ilin sonunda Qarabağın bərpasından sonra sülh sazişinin əldə edilməsi üçün Ermənistanla birbaşa danışıqları davam etdirir. Sərhədin delimitasiyası və demarkasiyası və Naxçıvana (Cənubi Ermənistan ərazisindən keçməklə) quru dəhlizinin tikintisi ilə bağlı həll olunmamış məsələlərə əlavə olaraq, Azərbaycanın Ermənistan konstitusiyasına Qarabağ ərazisinə istinadların aradan qaldırılması üçün dəyişikliklərin edilməsini xahiş etdiyi bildirilir. Buna baxmayaraq, "Fitch" münafişinin tammiqyaslı hərbi eskalasiyasını gözləmir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Maliyyə Nazirliyi "Fitch"-in ölkənin reytingini investisiya dərəcəli reytingə yüksəldilməsi barədə qərarını təqdir etdiyini açıqlayıb: "8 ildən sonra suveren reytingi-

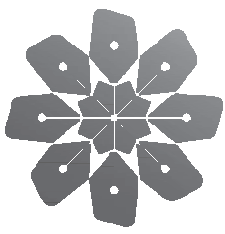
mizin yenidən investisiya dərəcəsinə qaytarılması, reyting üzrə proqnozun isə "Stabil" olaraq təyin edilməsi heç şübhəsiz ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan hökumətinin həyata keçirdiyi makroiqtisadi və monetar siyasət, institusional islahatlar, investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması, dövlət borcunun, xüsusilə xarici dövlət borcunun aşağı səviyyəsi və digər ardıcıl və çoxşahəli islahatların beynəlxalq miqyasda qiymətləndirilməsinin təzahürüdür.

Məlum olduğu kimi, Maliyyə Nazirliyi əvvəlki qiymətləndirmələrdə beynəlxalq kredit reyting agentliklərini ölkəmizin reytingləri məsələsinə xəsislik nümayiş etdirməkdə qınamışdı. Sevindirici haldır ki, artıq "Fiç Reytingz" ilk olaraq real iqtisadi vəziyyəti və investorların Azərbaycanın kredit riskinə münasibətlərini obyektiv və adekvat şəkildə ifadə edərək ölkəmizin beynəlxalq kredit reytinginin yenidən investisiya səviyyəsinə yüksəldilməsinə dair qərar qəbul edib.

Ümidvarıq ki, digər beynəlxalq kredit reyting agentlikləri də oxşar mövqedən çıxış edərək Azərbaycanın kredit reytingini investisiya səviyyəsində təsdiq edəcəklər".

İqtisadçı-alim Vüqar Bayramovun "Yeni Müsavat"a dediyyə görə, "Fitch" dünyanın aparıcı reyting agentliklərindən biridir: "Agentlik reyting qiymətləndirməsi apararkən çox fərqli amilləri nəzərə alır. O cümlədən maliyyə sabitliyi, ölkəyə daxil olan valyutanın həcmi və fiskal faktorlar. Eyni zamanda xarici faktorlar da nəzərə alınır. Azərbaycanın yerləşdiyi regionu nəzərə alsaq, xarici faktorlar ölkəmizlə bağlı qiymətləndirmədə mühüm amillə çevrilir. Azərbaycanın uzunmüddətli xarici valyuta reytinginin yüksəldilməsi müsbət hadisədir. Bu, bir tərəfdən onu göstərir ki, qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində həyata keçirilən islahatlar iqtisadiyyatdakı dayanıqlığa və inklüzivliyə pozitiv təsir göstərir, yeni islahatların dərinləşməsindən xəbər verir. Bu, iqtisadiyyatın diversifikasiyasının yalnız prioritet olması deyil, həm də ona nail olunması üçün real işlərin görülməsinin qeydə alındığı deməkdir. Eyni zamanda burada maliyyə sabitliyinin qorunub saxlanması da mühüm amillərdən biridir. Azərbaycan uzun müddətdir valyuta sabitliyini qoruyub saxlayıb. Ölkənin iqtisadi inkişafında dayanıqlıq təmin olunub. Bütün bunlar növbəti illərdə ölkədə iqtisadi artım meyillərinin güclənəcəyindən xəbər verir".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

Azərbaycan sentyabrın 1-də keçiriləcək Milli Məclisə növbədənənar seçkiləri müşahidə etmək üçün Avropa Şurası Parlament Assambleyasına (AŞ PA) dəvət göndərməyib. Ötən həftə Report.az diplomatik mənbəyə istinadla məlumat verib.

Bildirilib ki, buna əsas səbəb Avropa Şurası və onun Parlament Assambleyasının artıq neçə ildir, Azərbaycana qarşı qərəzli və ikili standartlara əsaslanan siyasət yürütməsidir.

Mənbə onu da diqqətə çatdırıb ki, AŞ PA müşahidəçi missiyasının seçkilərdə iştirakı yalnız Azərbaycan nümayəndə heyətinin mandatının tanınmasından sonra müzakirə oluna bilər.

"Yeni Müsavat" xatırladı ki, bu il yanvarın 24-də Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞ PA-dakı səsvərmə hüququ məhdudlaşdırılıb və səlahiyyətləri sual altına alınıb. Azərbaycan nümayəndə heyəti öz növbəsində bu qərardan öncə qurumda mövcud olan dözülməz irqçilik, Azərbaycan fobiyası və islamofobiya mühiti fonunda əməkdaşlığı və təşkilatda iştirakını qeyri-müəyyən müddətə dayandırmaq qərarına gəlib.

Bildirək ki, indiyə qədər 2794 müşahidəçi qeydə alınıb. Onların 1867-si öz təşəbbüsü ilə irəli sürülüb, 569-u iki QHT tərəfindən irəli sürülüb, 126-sı isə seçki komissiyalarının iclaslarını müşahidə etmək üçün YAP tərəfindən irəli sürülən xüsusi icazə alınan müşahidəçilərdir.

ATƏT Təsisatlar və İnsan Hüquqları Bürosunun isə 11 beynəlxalq müşahidəçisi qeydə alınıb.

Ümumiyyətlə, vətəndaşların siyasi mədəniyyət səviyyəsinin, siyasi fəallığının artırılmasında seçkilər mühüm əhəmiyyət daşıyır. Seçkilərin istənilən forması - bələdiyyə seçkilərindən tutmuş, prezident seçkisinə, istərsə də referendumlar və ya konstitusion dəyişikliklər ümumilikdə ictimaiyyətdə sosial və siyasi aktivliyin artmasına səbəb olur. Cəmiyyətdə canlanma əmələ gəlir, vətəndaşlar hüquqlarını və hüquqlarından istifadəni öyrənirlər.

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu "Yeni Müsavata" açıqladı ki, vətəndaş cəmiyyətinin seçkilərdə rolu mühümdür. Onun sözlərinə görə, sivil toplum seçkilər zamanı daha aktiv fəaliyyət göstərir. Hüquq müdafiəçisi açıqladı ki, seçki məntəqələrində müşahidə QHT-lərin əsas funksiyalarından biridir. "Eyni zamanda seçicilərin maarifləndirilməsi, səsvərmə hüququndan istifadə, seçici hüquqları barədə vətəndaşlara məlumat verilməsi vacibdir. Çünki seçicilər arasında hüquqları haqda az məlumatlı insanlar ola bilər. Ümumən, cəmiyyətin seçkiyə təşviq edilməsi, səsvərmədə iştirakının təşviqi üçün QHT-lər fəallığı artırılmalıdır. Bu istiqamətdə daha çox iş görmək lazımdır. Məsələn, siyasi təşkilatlar, namizədlər vətəndaşları səsvərməyə çağırır. Amma vətəndaş cəmiyyəti siyasi partiyalardan daha çox maarifləndirici işlər aparmalıdır".

Mülki cəmiyyət, hüquq

ÜSAVAT
N 132 (8505) 30 iyul 2024

Vətəndaş cəmiyyəti seçiciləri maarifləndirməlidir - rəy

Parlament seçkilərini müşahidə edəcək QHT-lərin sayı artır, AŞ PA haqlı olaraq dəvət olunmadı, ATƏT isə çağırılıb - hüquq müdafiəçisi daha çox iş görülməsini zəruri sayır

həm seçki günü səsvərmənin gedişi haqda üzvlərinin müşahidələri əsasında real işlər görə bilirlər: "Artıq xeyli sayda yerli təşkilat müşahidəçi kimi qeydə alınıb. Eyni zamanda beynəlxalq təşkilatlardan da dəvətilər var. Dünyanın hər yerində vətəndaş cəmiyyəti hüququ dövlət quruculuğu, seçki prosesi və ölkənin ictimai-siyasi həyatında ən əhəmiyyətli sektordur. Azərbaycan 1 sentyabra hazırlaşır və düşünürəm ki, burada QHT-lərin də üzərinə xeyli iş düşəcək. Xüsusən də seçki sahəsi ilə bağlı fəaliyyət göstərən təşkilatlar daha aktiv olmalıdırlar. Çünki onların fəaliyyəti digər sahələrdə olan QHT-lərdən fərqli olaraq, daha çox seçkidən-seçkiyə artır. Sözsüz ki, adi vaxtlarda da onlar işləyir, amma ekologiya və yaxud təhsil, səhiyyə kimi sosialyönümlü QHT-lər ilboyu hər zaman fəaliyyət göstərməli olurlar. Bu mənada bu il keçiriləcək seçkilərdə vətəndaş cəmiyyəti hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində atılan addımlara töhfəsini verməlidir. Bütün bunlarla yanaşı qürurverici haldır ki, artıq Xankəndidə qondarma parlament binası yoxdur və orada ilk dəfə legitim deputat seçkiləri olacaq, səsvərmə keçiriləcək".

daş cəmiyyəti siyasi partiyalardan daha çox maarifləndirici işlər aparmalıdır".

X.Teyyublu AŞ-nin müşahidəçi qrupunun dəvət olunmamasını indiki an üçün doğru sayır: "Bizə qarşı haqsızlıq edilib. Azərbaycan qərəzli olan, təşkilatı niyə çağırmalıdır ki, gəl seçkiləri müşahidə elə? Əgər onlar Qarabağ və digər məsələlərdə belə mövqe sərgiləyibse, seçkiyə münasibətdə də dürüst davranmayacaqlar. Rəsmi Bakı tələb edir ki, bizim mandatımız bərpa olunsun, səsvərmə hüququ verilsin, onda gəlib Azərbaycanda yerli seçkilərdə gedişatı izləsinlər. O

baxımdan hazırkı gərgin şəraitdə qurum dəvət olunmayacaq. Hətta ATƏT-in dəvət olunmasına baxmayaraq, bu qurumun da seçki rəyinə Azərbaycan hakimiyyətinin reaksiyası müsbət olmayacaq. Çünki illərlə beynəlxalq təşkilatlar mənfi rəy açıqlayıb və bu da iqtidar tərəfdən narazılıq doğurub. Bu mənada, qarşıdakı seçkilərə də ATƏT birmənalı qiymət verməyəcək".

Hüquq müdafiəçisi beynəlxalq təşkilatların, Qərb fondlarının seçkiləri müşahidə etməsini onların hüququ hesab edir: "Amma seçkilərlə bağlı bezi təşkilatlar tənqidi he-

sabatlar açıqlayır. Bu təcrübədən çıxış edərək deyə bilərəm ki, yenə mənfi rəylər veriləcək. Azərbaycan bütün hallarda azad seçki keçirməli və dünyaya nümunə qoymalıdır. Və bu parlament seçkiləri əvvəlkiyədən ondan fərqlənir ki, bütün azad olunan ərazilərdə səsvərmə olacaq".

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının Mərkəzi Aparat rəhbəri, deputatlığa namizəd Samir Əsədli vətəndaş cəmiyyətinin seçkiləri izləməsini mühüm institutlardan biri hesab edir. Onun sözlərinə görə, QHT-lər həm seçicilərin məlumatlandırılması,

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Ermeni baş nazirinin Böyük Britaniyada Avropa Siyasi Birliyinin dördüncü sammitində Azərbaycan prezidentilə görüşdən qaçmasının bir səbəbi kimi də belə deyildi ki, guya Nikol Paşinyanın müzakirə etmək üçün hazırda predmeti yoxdur: o, vədlər versə də sülh sazişinin imzalanmasını yaxınlaşdırma bilmir, Ermənistan əhalisini konstitusiyanın dəyişdirilməsinin zəruri olmasına inandırmağı bacarmır.

Hüseynbala SƏLİMOV

təkcə global geoiqtisadi layihələr baxımından maraq kəsb etmir, həm də ona görə mühümdür ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında normallaşma prosesi Naxçıvanın on illərlə davam edən blokadasına da son qoymalıdır...

Elə biz də bu kiçik yazıda daha çox Zəngəzur probleminə bəhs edəcəyik. Problemin nə səbəbdən müstəsna əhəmiyyət kəsb etdiyini artıq vurğuladıq. Amma Azərbaycanda Zəngəzura baxış diplomatların bu vaxta qədər müzakirə etdiklərindən bir qədər genişdir. Burada söhbət təkcə Naxçıvanın blokadasından getmir, məsələ təkcə "Orta yol dəhlizi" layihəsi ilə çərçivələnmir, Zəngəzur həm də Azərbaycanın tarixi torpaqlandır. Odur ki, bu kontekstdə ən müxtəlif çağırışlar səslənir: güc yolu ilə Naxçıvana yol açmağa, hətta Zəngəzuru hərbi yolu ilə qaytarmağa çağır-
anlar da var. Hətta Azərbaycan rəhbərliyi adından bu xüsusda "bəyanat"lar da yayılır. Güman, bu səbəbdəndir ki, bugünlərdə Şuşada keçirilmiş Qlobal Media Forumunda Azərbaycan Prezidenti bir daha dedi ki, biz Zəngəzura tanklar üstündə deyil, avtomobillərlə qayıdacağıq, yəni Azərbaycanda Zəngəzurla bağlı hər hansı bir hərbi-militarist planı yoxdur.

Bəli, məsələ Azərbaycanla Ermənistanın ixtiyarına qalsa, Bakı onu bir neçə günün içində

Bizi Zəngəzurla şirnikləndirə bilərlərmimi?..

həll edə bilər. Amma bu müstəvidəki siyasi vektorlar tək Bakı və İrəvanla məhdudlaşmır. Bəzi ölkələr hələ də keçmiş Dağlıq Qarabağın Azərbaycana qaytarılması ilə barışmaq istəmir. Görün, Bakı Zəngəzur məsələsini güc yolu ilə həll etmək fikrinə düşsə, nə mərəkə qopar! Odur, ehtiyatlı olmalıyıq.

Hazırda Qərb-Rusiya geosiyasi qarşıdurmasının bir xətti də Ermənistandan keçir. Fransa ciddi şəkildə burada suyu bulandırmağa çalışır. Amma o, tək deyil, ABŞ da var burada - hansı ki, Ermənistanda hərbi təlimlər keçirir, bu ölkənin müdafiə nazirliyində öz adamları və hərbi missiyasını yerləşdirir. Hazırda Ermənistanda sözün əsl mənasında geosiyasi xaos hökm sürür. Bilmək olmur

ki, ölkə kiminlə bir geosiyasi müstəvidədir? Əlbəttə, bütün bunlar narahat etməyə bilməz. Ermənistan sürətli şəkildə silahlandırılır və hətta "Hindistandan ən çox silah alan ölkə"yə çevrilir. Nədən ötrü edilir bütün bunlar? Hələ ki bilmək olmur.

ABŞ bu gün də Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanmasında maraqlı olduğunu bildirir. Biz buna şübhə etməməyə çalışırıq, çünki İrəvandan fərqli olaraq, güman, Vaşinqtonda anlaşırlar ki, Rusiyadan uzaqlaşmaq üçün Ermənistan digər ölkələrlə, xüsusən də Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlərini normallaşdırmalıdır. Ola bilsin ki, Ermənistanın sürətlə silahlandırılması da bu məqsədə

xidmət edir - Qərb Rusiyanın bu ölkədə hərbi mövcudluğuna və iştirakına son qoymaq istəyir. Rusiya isə hələ buna qarşı ciddi qərar verməyibdir. Onlar hələ də belə hesab edir ki, İrəvanla Moskvanın münasibətlərinin soyuması daha çox Paşinyanın "xidməti"dir. Həm də Kremlə Ukrayna müharibəsi mane olur - Moskva Cənubi Qafqazda "ikinci cəbhə" açmağı hələ də yubadır.

Amma hətta bunsuz da bölgə hazırda qaynar qazanı xatırladır. Odur ki, çox ehtiyatlı olmalıyıq - müxtəlif ünvanlar (lap elə Rusiyanın özü!), necə deyirlər, ilanı Seyid Əhməd əli ilə tutmaq üçün bizi Zəngəzurla şirnikləndirməyə çalışa bilərlər, amma biz ehtiyatlı, tədbirli olmalıyıq...

Amma hətta bunsuz da bölgə hazırda qaynar qazanı xatırladır. Odur ki, çox ehtiyatlı olmalıyıq - müxtəlif ünvanlar (lap elə Rusiyanın özü!), necə deyirlər, ilanı Seyid Əhməd əli ilə tutmaq üçün bizi Zəngəzurla şirnikləndirməyə çalışa bilərlər, amma biz ehtiyatlı, tədbirli olmalıyıq...

Hovuzda batan qanacaq

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Göyün yırtıq yeri düşdü başıma,
 Soyuq su qatdılar isti aşıma,
 Hər gün bir təzə dərd çıxdı qarşıma,
 Bir gecə yatmadım köhnə dərdlə mən"

(Bəxtiyar Vahabzadə)

"Atlant" istirahət mərkəzini yəqin Azərbaycanda tanımayan yoxdur. Nabran tərəflərdə, meşənin içində, bir neçə hovuzu, çoxlu sayda qonaq evləri, kartinq meydançası və sairə - uzun sözün qısa, kompakt yay istirahəti üçün hər şeyi olan bir yerdir. Uzun illərdir fəaliyyət göstərir, az qala ən məşhur turizm obyektlərimizdən biridir, hətta 5-6 il qabaq "Atlant"ı yaradan Qədəsova "Tərəqqi" medalı da verilmişdi. Məhz ölkəmizdə turizmin inkişafında göstərdiyi xidmətlərə-filana görə.

İndi isə mətbuatda, saytlarda maraqlı xəbər yayılır, "Atlant"ın qədim Atlantida kimi batmaq üzrə olduğu söylənilir. Kəfiniz çəkirsə, başqa mifoloji müqayisə də apara bilərəm, pulumuz və istirahət mərkəzimiz olmasa da miflərdən az-maz xəbərimiz vardır. Heraklin 12 qoçaqlığı haqda əfsanələrin birində Atlant göyü çiyinlərində saxlayan mifik titandır. Herakl onu azca əvəz edir, bu zaman göyün ağırlığından ayaqları torpağa girir.

Bəs Qədəsovon torpağa batmaq üzrə olmasının günahkarı kimdir? Belə versiya yazırlar ki, onun kürəkəni miflərdən çoxlu, haradasa 14 milyon manat alıb, guya ev tikib verəcəkmış. Evlər yoxdur, kürəkən tutulub, lakin milyonların tək yeyilmədiyi qənaəti formalaşıbdir.

Prinsipcə, mümkündür. Yeri gəlmişkən, odla oynadığı üçün Qaf(qaz) dağlarında qayaya perçimlənən və ciyərini qartal yeyən Prometey müəllim Atlantın birbaşa qahımı idi-qərdeş! Güman edirəm Qədəsova hazırda bu mifik paralellər ətrafında çox fikirləşir.

Ancaq xeyri varmı? Yoxdur. Biz belə "inkışaf eləmiş" və gözü çıxan "qədəş"ləri müstəqillik tariximizdə azmı görmüşük? Bu saat oturub xatırla, təkcə isimlərindən kitab bağlamaqlar olar. Və bir çox hallarda bu batan gəmilərin kapitanları abordaj elədikləri daha kiçik gəmiləri yalnız özləri suyun dibinə gedəndə yada salmışlar. Axı kim olmasa da, biz azərbaycanlılar "Atlant"ın cah-cəlalının havayı yerə yaranmadığını anlayırıq. Bizdə belə obyektləri adətən balaca obyektlərin sümükləri üzərində, adətən qeyri-qanuni üsullarla qururlar.

Bir ingilis məsələndə deyilən kimi, qurbağanı öküz həddinə qədər şişirtsən, partlayar. Biz isə iqtisadiyyatımızda əsasən bu fəaliyyətlə məşğuluq. Nə qurbağa öz yerini bilib, nə öküz. Nəticədə hər ikisini kəsiblər. Bəlkə birindən firəng mətbəxi delikatesi, o birindən dana basdırması hazırlanıb, lakin mədə-bağırsaq sistemi üçün çox fərqi yoxdur, axırda təxminən eyni məhsul çıxır.

Uca millətimizə bütün canlılar vacibdir, lazımdır. Qurbağa axşamlar quruldayır, xoş konsert verir, zərərli cücülləri həzmi-rabədən keçirir, öküz də nəyə gərəkdir, çox dərinə getmirəm. Ən azı, öküz olmayanda indiki kimi Hindistandan qoca camışlar almağa məcbur qalıq.

Nəsə, bu yersiz zooloji diskursu dayandıraram. Sizə nəql edirəm başqa "atlant"ımızdan. Eks nəqliyyat nazirinin qardaşı, eks-deputat Elton müəllimin ətrafında bir məhkəmə işi varmı. Sən demə Bakıda bir şirkət dövlət sifarişlə tenderlər udurmuş, milyonlar qazanmış, lakin pulların bir hissəsini Elton müəllimə vermişlər. Görünməmiş hadisə!

Bəli, indi o şirkətiyəzin müdirəsinə nəse cəza kəsiblər, adam abırına qılmaq yerinə... Elton müəllim kimi məsum insanı suçlayır! Vah-vah... Deyirlər sən nəqliyyat nazirinin qardaşı olmasan, bizə "krişalığ" eləməsən, bəs biz o boyda büdcə pullarını necə əmərdik?! Hıy?

Vallah, həm sual əladır, həm də onun qoyuluşu. Lap el bayatısı yada düşür: "Yaşıldır başın, ördək, Qaradır qaşın ördək, Oğurluğa cüt gedərdik, Hanı yoldaş(lığ)ın, ördək?" Mən bunu havadan yazmıram e. Şirkətin müdirəsinin ismi Lyubovdur. Bəli. Eşq, məhəbbət. Büdcəyə sevgi, dövlətə vergi! Öz bəladurumuz... Allah Fərhad müəllimə rəhmət ələsin, o da vaxtında çox əziyyət çəkdi.

Lap tutaq ki, Elton müəllim el adamı olaraq öz adını istifadə üçün sizə veribdir, bəs sizin qanacağınız harada idi?

Böyük ehtimal qanacaq həmin vaxt Nabran tərəfdə üzürmüş. Konkret yerini araşdırırıq - əlaqədar orqanlarla birlikdə.

Paşinyan komandasının odla oyununu davam edir. Bunu hər şeydən öncə ondan görmək olar ki, İrəvan rəsmiləri hamıdan çox sülhdən danışsalar da, sülh üçün hamıdan az iş görürlər - onu da əgər görürlərsə. Lap dəqiqi, Ermənistanın ritorikası barışıq, sabitliyə deyil, yeni müharibəyə xidmət edir. Öz kasıb əhalisinin güzəranını yaxşılaşdırmaq əvəzinə, büdcə vəsaitlərini xaricdən ölümsəçən silahlar almağa yönəltməyin ayrı hansı adı ola bilər ki?

"Ermənistanın hazırkı hakimiyyəti Qərbdəki yeni "dostlara" arxalanır. Ermənistan hakimiyyətinin planlarına görə, həmin "dostlar" İkinci Qarabağ müharibəsinin nəticələrinə yenidən baxılmasına və Azərbaycanı erməni əhalisini bölgəyə qaytarmaq adı altında Ermənistan Qarabağ üzərində faktiki nəzarəti "qaytarmağa" məcbur etməlidirlər".

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bu sözləri Axar.az-a açıqlamasında **Cənubi Qafqaz üzrə ekspert, PolitRus ekspert-analitik şəbəkəsinin rəhbəri Vitali Arkov** deyib. "Bu, Ermənistanı regionda öz ekspansiyasını genişləndirmək üçün əməliyyat meydanı hesab edən Qərbin - ilk növbədə Fransa və ABŞ-in maraqları ilə üst-üstə düşür. Buna görə də Ermənistan bəzi silahlar verilir, hərbi məsləhətçilər göndərilir (o cümlədən Müdafiə Nazirliyində işləmək üçün), komandoslar və xüsusi xidmət orqanlarının əməkdaşları sülhməramlılar adı altında kəşfiyyat işləri aparmaq üçün yerləşdirilir", - ekspert qeyd edib.

Bu arada erməni radikal-revanşist və avantürist, keşiş Baqrat Qalstanyan Azərbaycanı hədələyərək deyib ki, "biz nə yolla olur-olsun, "artsax"a qayıtmalıyıq". Bu da müəyyən mənada Arkovun fikri ilə səsleşir. Rusiyalı analitik haqlımı, rəngləri çox tündləşdirmir ki? Gerçəkdənmi Ermənistanın silahlanmasında hədəf - erməniləri geri qaytarmaq bəhanəsi ilə Qarabağ üzərində İrəvanın "nəzarətini" hansısa formada "qaytarmaq"dır?

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov hesab edir ki, nə qədər cəhd etsələr də, Ermənistanın Azərbaycan Ordusu qarşısına çıxacaq güclü ordusu heç zaman olmayacaq: "Rusiyalı siyasi şərhçilərin Ermənistanın ünvanına söylədikləri fikirlərə ciddi yanaşmaq olmaz. Çünki onların söylədikləri indi Rusiyanın sözlünə baxmayan Ermənistanın ünvanına səslənən qərəzli

Ermənistanın sürətlə silahlanmasında ilginə hədəf - Qarabağ üzərindən...

Fikrət Yusifov: "Ermənistanın Azərbaycan Ordusu qarşısına çıxacaq güclü ordusu heç zaman olmayacaq"
Niyaməddin Orduxanlı: "Ermənistanın silahlandırılması Azərbaycana qarşı açıq təzyiq formasıdır"

fikirlərdən başqa heç nə deyil. Ruslar dünyada xalqlar arasında qarşıdurma yaradıb öz istəklərini reallaşdırın tərəf kimi tanınırlar. Baxın, Sovetlər İttifaqı dağıldıqdan sonra bir məkanda yaşamış xalqlar arasında nə kimi münasibətlər ortaya çıxdı? Bunlar hamısı Sovetlər ittiqaqının başında dayanan və onu idarə idarə edən rus "texnoloqlarının" zaman-zaman ədikləri toxumlar idi və bu toxumlar ittiqaq dağılan kimi cücərməyə başladı. Ermənistan silah-sursat almağa məcburdur, onun bir dövlət kimi yaşaması üçün bu önəmlidir. İkinci Qarabağ savaşında ağır məğlubiyyətlə üzleşən Ermənistanın hərbi potensialı demək olar ki, tükenmişdi. Rusiyadan verilmiş, dəyəri milyardlarla dollarla ölçülən silahların bir çoxu döyüş meydanlarında Azərbaycan Ordusu tərəfindən məhv edildi, qalanı isə qənimət kimi götürüldü. Ermənistan indi silah almağa daha çox pul xərcləməklə, həmin itkiləri müəyyən bir səviyyədə bərpa etməyə çalışır. Lakin Paşinyan hökuməti yaxşı başa düşür ki, bu məsələdə qırmızı xətləri keçmək olmaz. Əgər qırmızı xətt keçilərsə, Azərbaycan bunun qarşısını almaq üçün addımlar ata bilər. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Ermənistan hökumətinə bununla bağlı bir neçə dəfə xəbərdarlıq edib. Digər tərəfdən, erməni hökuməti yaxşı anlayır ki, ordunu nə qədər silahlandırsalar da, Ermənistanın Azərbaycan Ordusu qarşısına çıxacaq güclü ordusu

heç zaman olmayacaq. Qarabağa nəzarəti bərpa etmək, oradan öz təşəbbüsü ilə qaçıb getmiş erməniləri geri qaytarmaq isə növbəti erməni nağıllarından başqa heç nə deyil. Qarabağ məsələsi tarixi ədalətlə həll olunub yekunlaşdı".

Ədalət, Hüquq, Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı müharibəyə hazırlığın getdiyini düşünür: "Bu dəfə Ermənistanı məqsədlə şəkildə Qərb və Amerika silahlandırır. Milyonlarla dollara silah almaq əlbəttə ki, müharibəyə hazırlığın formasıdır. Həm də Ermənistanın silahlandırılması Azərbaycana qarşı açıq təzyiq formasıdır. Əhalisinin böyük hissəsi kasıb səviyyəsində yaşayan və hər il on minlərlə vətəndaşı ölkəni birdəfəlik tərk edən Ermənistan Qərbin diqtəsi ilə ağır bir duruma salınacaq. Paşinyan hakimiyyətinin Qarabağda yaşamış erməniləri müharibə yolu ilə qaytarmaq haqqında düşünməsi axmaqlıqdır. Ermənistan unutmamalıdır ki, Azərbaycan əlini əlinin üstünə qoyub oturmayıb. Hər il dövlət büdcəsindən yüz milyonlarla vəsait hesabına Azərbaycan dünyanın ən müasir silah satan ölkələrindən silah alır. İsrail, Türkiyə, Rusiya, Belarusiya, İtaliya və digər ölkələrdən. Ordu quruluşunda da Azərbaycan ən önəmli addımlar atır. Bütün bunlara nəzarəti birbaşa Ali Baş Komandan İlham Əliyev həyata keçirir. Ermənilər həyata keçirir. Ermənilər unutmamalıdır ki, son 30 ildə

Rusiya Ermənistanı pulsuz silahlandırdı. Hətta "İsgəndər" raketinə qədər təmin etmişdi. 44 günlük Vətən müharibəsində hansı aqibətlə qarşılaşdılar? Buna görə ağıllarını başlarına yığmalıydılar. Qarabağda yaşayan ermənilərin qayıtmasının yeganə yolu Azərbaycanla sülh sazişini əldə etməkdən keçir. Başqa yolu yoxdur. Erməni radikal-revanşistlər özlərinin hakimiyyətə qayıtması üçün Rusiya vasitəsindən istifadə edirlər. Onları Qarabağda yaşayan ermənilər maraqlandırmır. Köçəryan-Sərkisliyan cütlüyü 30 ildə Ermənistan amansız rejim qurduqlarından və korrupsiyaya bu-laşdıqından cəmiyyətdən güclü dəstək qazana bilmirlər. Ancaq dediyiniz kimi, Rusiya bütün imkanları ilə çalışır ki, İrəvana nəzarəti tam ələ keçirsin. Paşinyanın Qərbə qulluq etdiyini Rusiya çox yaxşı bilir. İndiki vəziyyətdə Sorosun uşağı olan Paşinyanın "nazı" ilə oynayır. Həm də biz unutmamalıyıq ki, Putin üçün İlham Əliyev çox önəmli bir prezidentdir. Və bu gün Rusiyanın Azərbaycan və Türkiyə ilə çox normal və ikitərəfli əlaqələri mövcuddur. 30-40 min erməniyə görə Putin bu əlaqələrin pozulmasını arzu etməz. Rusiyanın hakimiyyətində təmsil olunan ermənipərəst qüvvələrin arzusuna nəyin bahasına olursa-olsun, Rusiya-Azərbaycan münasibətlərini pozmağa cəhd etməkdir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
 "Yeni Müsavat"

Ermenistanın Azərbaycana ərazi iddiasından rəsmi səviyyədə tam imtina etmədiyi bir təzahürü də onun ATƏT-in üzdənəraq Minsk Qrupunun (MQ) ləğvindən imtinasıdır.

Məlumdur ki, rəsmi Bakı-nın bununla bağlı İrəvana ATƏT-ə birgə müraciət təklifi-nə İrəvan imtina cavabı verib. Bu da kapitulyant ölkənin hə-tə hakimiyyət səviyyəsində revanşist ovqatının qaldığını təsdiqləyir. Biz hələ radikal müxalifəti demirik. "Azərbaycanın Minsk Qrupunu buraxmaq istəyi Qarabağ məsələ-sini beynəlxalq səviyyədə bağlamaq cəhdi ilə bağlıdır. Minsk Qrupu səlahiyyəti olan yeganə format kimi istənilən vaxt Qarabağ probleminə qay-ıda bilər". Bunu Ermənistan müdafiə nazirinin keçmiş mü-avini, revanşist müxalifətçi Artak Zakaryan deyib. "Bu gün MQ Rusiya, ABŞ və Fransa arasında dərin ziddi-yətlərə görə dondurulub. Amma ola bilsin, məsələn, Tramp yenidən seçildikdən sonra bu format yenidən işə salınsın", - Zakaryan iddia edib. Radikal erməni ardınca bir az da eyforiyaya qapılaraq bildirib ki, guya dünyada "Azərbaycanın özündən baş-qa heç kim Qarabağ məsələ-sinin bağlandığını bəyan et-məyib". Onun sözlərinə görə, Minsk Qrupu ən azından Ba-kıdan "Qarabağ sakinlərinin evlərinə qayıtması üçün" beynəlxalq təminatlar və siya-si-hüquqi şərtlər tələb edə bil-ler. "Minsk Qrupu İrəvanın rəsmi razılığı olmadan buraxı-la bilməz". Bunu da Zakaryan iddia edib. Erməni radikal re-vanşistin ümidlənməsinə əsas varmı? Gerçəkdənmi Ukrayna savaşı bitəndən sonra üç keçmiş həmsədr barışacaq və MQ bərpa oluna-caq? İkinci yandan, doğru-danmı Minsk Qrupu İrəvanın razılığı olmadan buraxıla bil-məz? Azərbaycanın rəsmi imtinası kifayət deyilmi? Gö-ründüyü kimi, erməni revan-şistlər gətirdikcə reallıq hissini itirir, xüsusilə də ABŞ və Fransanın gərginliyi tətiklə-yən addımları, maliyyə və hərbi dəstəyinin müqabilin-də... Reallıq budur ki, Er-mənistanın status-kvonu qoru-yub-saxlamaq niyyəti ona ba-ha başa gələ bilər. Yuxarıdakı aktual suallarla bağlı müraci-ət etdiyimiz dəyərli ekspertlə-rimizin olduqca maraqlı və hüquqi əsaslı cavabları oldu.

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a açıqlama-sında əvvəlcə bildirdi ki, ATƏT-də qərarlar konsen-sus əsasında qəbul olunur: "Ona görə də təkə Azərbaycan deyil, Ermənistan da Minsk Qrupunun buraxılması-nı tələb etməlidir. Ancaq əgər Ermənistanda düşünülərsə ki, Minsk Qrupunun saxlan-ması, özəlliklə də həmsədr dövlətlər arasında indiki gər-ginliyin aradan qalxması "art-sax"ı dirildəcək, yanılırlar. Bə-yəm həmsədrlər Azərbaycan-ın ikinci Qarabağ savaşında qələbə çalmasını istəyirdilər? Əlbəttə, yox. Və nəinki istə-mirdilər, işğalçı Ermənistanla

hər cür hərbi-texniki, kəşfi-yat, informasiya və diplomatik dəstək də verirdilər ki, sta-tus-kvo qorunub saxlansın. Alındımı? Alınmadı. Rusiya-nın hərbi kontingentinin Qara-bağı tərk etməsinə Dövlət De-partamentindəkilərin təəssüf dolu şərhləri yəqin ki, unudul-mayıb. Guya Rusiyanı Qaf-qazdan sıxışdırıb çıxarmağa çalışdıqlarını bildiren Birləş-miş Ştatların rəsmiləri rəqib gözündə gördükləri ölkənin hərbiçilərinin bu baxımdan böyük strateji önəm daşıyan bir yeri tərk etməsinə əslində sevinməli idilər, düzdürmü? Bəs onda niyə təəssüflənirdil-ler? Çünki onlar Azərbaycan-ın presedent yaradaraq öz torpaqları üzərində suveren-liyini tam təmin etməsindən-sə, Rusiya hərbiçilərinin Qa-rabağda qalmalarında ma-raqlıydılar. Bunları ona görə xatırladıram ki, Minsk Qrupu-na həmsədrlik edənlərin ara-larında ziddiyyətin güclən-məsi həmin dövlətlərin bizim regiona yanaşmada yeritdik-ləri siyasətə elə də böyük tə-sir göstərməyib". **S.Aliyev əlavə etdi ki, onlar bu gün də Azərbaycanın öz torpaq-larını işğaldan qurtarıb üz-erində suverenliyini təmin etməsindən heç də məm-nun deyillər:** "Yeni biz onla-rın istəməmələrinə rəğmən, "artsax"ı hara lazımdır, ora göndərmişik. Orasını da de-yim ki, bəli, Minsk Qrupu həmsədrlərinin aralarındakı gərginlik səngiyəndə Qara-bağda vəziyyət doğrudan da dəyişəcək. Amma haylar ar-zulayan şəkildə yox. İndi ora-da yaşayan soydaşlarımızın sayı minlərlədirsə, yaxın perspektivdə on minlərlə, orta perspektivdə isə yüz minlərlə olacaq. Yeni Ermənistanın Minsk Qrupunun buraxılmasın-ı istəməməsi heç nəyi dəyiş-mir. Bizim o ölkəyə yanaşma-mızı da heç dəyişmir".

Sosial Tədqiqatlar Mər-kəzinin icraçı direktoru, hü-quqşünas Sahib Məmmədov bildirdi ki, ATƏT-in Minsk Qrupu və sonradan yaradılmış həmsədrlər institutu heç bir halda bun-dan sonra Ermənistanla Azərbaycan arasında vasi-təçi ola bilməz: "Bu, həm hü-quqi baxımdan, həm də mə-nəvi baxımdan mümkün dey-il. 1995-ci ildə ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlikə verilən mandata nəzər saldıq-da, açıq görünür ki, həmin mandat o dövrdə mövcud olan situasiya üçün idi. Yeni Ermənistan o zaman Dağlıq Qarabağ adlanan bölgəni və ətrafda olan 7 rayonu işğal edib, həmin ərazilərdə oyun-caq idarəetmə qurumu yarat-mışdı və həmin ərazilərdə idarəetməni həyata keçirirdi. Mandat da həmin vəziyyətə uyğun müəyyən edilmişdi. İndiki halda şərait köklü surətdə dəyişib. ATƏT-in Minsk Qru-punun səyləri isə nəinki prob-

İrəvan "həmsədrilər"i diriltmək üçün gərginliyi tətikləyir

Düşmən ölkədə ümidlənmə: "Tramp qayıtsa, Minsk Qrupu bərpa ediləcək..."; erməni revanşistlər gətirdikcə reallıq hissini itirir; Ermənistanın status-kvonu qoruyub-saxlamaq niyyəti ona baha başa gələ bilər - Bakıdan reaksiyalar

Sahib Aliyev: "Ermənistanın Minsk Qrupunun buraxılmasını istəməməsi heç nəyi dəyişmir"
Sahib Məmmədov: "Tramp seçilərsə, onun gündəliyində başqa məsələlər olacaq"

ləmin həllinə töhfə verməyib, əksinə, münafişənin səngi-məsinə, Ermənistanın işğal-nın "legitimləşməsinə" xidmət edib. Ən azı həmsədr olan iki ölkənin - Fransanın və ABŞ-in bugünkü mövqeyi on-lara bu məsələdə vasitəçi ol-maq imkanı vermir. Hüquqi baxımdan da qeyd olunduğu kimi, mandat indiki vəziyyətə şamil oluna bilməz". **S.Məmmədov xatırlatdı ki, 1995-ci ilin 23 mart tarixində Vya-nada qəbul olunmuş sənəddə mandata dair 15 bənd var:** "Onların heç biri indiki şərait üçün uyğun gəl-mir. Azərbaycan ATƏT-in Minsk Qrupunun destruktiv və er-məniperəst yanaşmasına Təhlükəsizlik Şurasının BMT-nin məlum 4 qətnaməsi-nin yerinə yetirilməyəcəyi-nə tam əmin olduqdan və Er-mənistanın artmaqda olan si-lahlı provokasiyalarının qarşı-sını almaq zərurət ortaya çı-xdıqdan sonra 44 gün ərzində ərazilərini azad edib, 2023-cü ildə isə antiterror tədbiri keçir-məklə Qarabağın erməni mənşəli əhali yaşayan hissə-sində erməni silahlı birləşmə-lərini tərk-silah edib. Bundan sonra ərazilərdə yaşayan er-məni mənşəli əhəlinin əksə-riyyəti Ermənistanla köç edib. Baxmayaraq ki, Azərbaycan erməni mülki əhalisinin təhlükə

ləmsizliyinə tam təminat verir-əksinə, münafişənin səngi-məsinə, Ermənistanın işğal-nın "legitimləşməsinə" xidmət edib. Ən azı həmsədr olan iki ölkənin - Fransanın və ABŞ-in bugünkü mövqeyi on-lara bu məsələdə vasitəçi ol-maq imkanı vermir. Hüquqi baxımdan da qeyd olunduğu kimi, mandat indiki vəziyyətə şamil oluna bilməz". **S.Məmmədov xatırlatdı ki, 1995-ci ilin 23 mart tarixində Vya-nada qəbul olunmuş sənəddə mandata dair 15 bənd var:** "Onların heç biri indiki şərait üçün uyğun gəl-mir. Azərbaycan ATƏT-in Minsk Qrupunun destruktiv və er-məniperəst yanaşmasına Təhlükəsizlik Şurasının BMT-nin məlum 4 qətnaməsi-nin yerinə yetirilməyəcəyi-nə tam əmin olduqdan və Er-mənistanın artmaqda olan si-lahlı provokasiyalarının qarşı-sını almaq zərurət ortaya çı-xdıqdan sonra 44 gün ərzində ərazilərini azad edib, 2023-cü ildə isə antiterror tədbiri keçir-məklə Qarabağın erməni mənşəli əhali yaşayan hissə-sində erməni silahlı birləşmə-lərini tərk-silah edib. Bundan sonra ərazilərdə yaşayan er-məni mənşəli əhəlinin əksə-riyyəti Ermənistanla köç edib. Baxmayaraq ki, Azərbaycan erməni mülki əhalisinin təhlükə

ləmsizliyinə tam təminat verir-əksinə, münafişənin səngi-məsinə, Ermənistanın işğal-nın "legitimləşməsinə" xidmət edib. Ən azı həmsədr olan iki ölkənin - Fransanın və ABŞ-in bugünkü mövqeyi on-lara bu məsələdə vasitəçi ol-maq imkanı vermir. Hüquqi baxımdan da qeyd olunduğu kimi, mandat indiki vəziyyətə şamil oluna bilməz". **S.Məmmədov xatırlatdı ki, 1995-ci ilin 23 mart tarixində Vya-nada qəbul olunmuş sənəddə mandata dair 15 bənd var:** "Onların heç biri indiki şərait üçün uyğun gəl-mir. Azərbaycan ATƏT-in Minsk Qrupunun destruktiv və er-məniperəst yanaşmasına Təhlükəsizlik Şurasının BMT-nin məlum 4 qətnaməsi-nin yerinə yetirilməyəcəyi-nə tam əmin olduqdan və Er-mənistanın artmaqda olan si-lahlı provokasiyalarının qarşı-sını almaq zərurət ortaya çı-xdıqdan sonra 44 gün ərzində ərazilərini azad edib, 2023-cü ildə isə antiterror tədbiri keçir-məklə Qarabağın erməni mənşəli əhali yaşayan hissə-sində erməni silahlı birləşmə-lərini tərk-silah edib. Bundan sonra ərazilərdə yaşayan er-məni mənşəli əhəlinin əksə-riyyəti Ermənistanla köç edib. Baxmayaraq ki, Azərbaycan erməni mülki əhalisinin təhlükə

nasibətlər normalaşdıqdan sonra gediş-gəliş bərpa oluna bilər".

S.Məmmədov onu da bil-dirdi ki, Trampın seçilməsi ilə Minsk Qrupunun mandatının bərpa olunması fikri də cə-fəngiyyətdir: "Tramp seçilə-rsə, onun gündəliyində başqa məsələlər olacaq. Əksinə, Ka-mala Harris - hansı ki, qatı er-məniperəst mövqeyi ilə seçilir - se-çilərsə, onun administrasiyası hansısa cəhdlər edə bilər. Bü-tün hallarda Azərbaycan tərəfi-nin iradəsi olmadan ATƏT çər-çivəsində hər hansı köhnə mandatın yenilənməsi və ya yeni mandatın yaradılması mümkün deyil. 49 il bundan ə-vəl avqust ayının 1-də qəbul olua-n "Helsinki yekun aktı" və ATƏT-in digər təsis sənədləri əsasında yaradılmış bu regi-onal beynəlxalq təşkilat konsen-sus əsasında qərarlar qəbul edir. Yeri gəlmişkən, ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrilər institutu konsens əsasında ya-radılmayıb. Hazırda isə fəali-yəti yoxdur. Bu baxımdan ATƏT reqlular büdcəsindən onun saxlanması maliyyə ayrılmalıdır. Fəaliyyətsiz bir təsisat olaraq qrup üzvü olan ölkələr, o cümlədən həm-sədrilər qrupu tərk edərsə, onu buraxılmış elan edə bilərlər".

Elə yazı çapa hazırlanar-kən xəbər yayıldı ki, Ermənis-tan ordusu Tovuz bölgəsinin ardınca Laçını da səmadan müşahidə etməyə cəhd gös-tərib. Gərginliyi tətikləyir, hə-rarəti artırır. Sözsüz ki, həm də ölü "həmsədrilər"i di-riltmək üçün...

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Qazaxıstan Azərbaycanın buğda idxalında itirdiyi mövqeyini bərpa etmək niyyətindədir. Musavat.com xəbər verir ki, bunu Bakıda Qazaxıstanın milli ərzaq korporasiyasının rəhbəri Asılxan Cumaşev deyib. Onun sözlərinə görə, ölkəsi Azərbaycana buğda ixracını 1 milyon tona çatdırmağı hədəfləyir. Cumaşev korporasiyanın Qazaxıstanın "Ak Bıday-Terminal" şirkəti vasitəsilə "Azərbaycana böyük həcmdə buğda ixracını" təmin etməyə hazır olduğunu qeyd edib. Korporasiya rəhbəri izah edib ki, bu şirkət Qazaxıstan, Azərbaycan və İranda taxıl terminalları sistemini idarə edir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan strateji məhsul olan buğda təminatında idxaldan böyük ölçüdə asılı ölkələrdən biridir. Hər il ərzaqlıq buğdaya olan tələbatı təmin etmək üçün xaricdən 1,2-1,3 milyon ton məhsul idxal olunur. Uzun illər boyu bu həcm 70 faizə qədərini Qazaxıstandan, qalanını Rusiyadan idxal etmişik. Lakin 2014-2015-ci illərdən etibarən ağırlıq Rusiyaya salınıb: idxalın 90 faizə qədər Şimal qonşudan reallaşmış. Bu vəziyyət 2022-ci ildə xeyli dəyişib. Həmin il ölkə xaricdən 1 milyon 292,996 min ton buğda idxal edib ki, bu da 2021-ci ildəki idxaldan 12,6 faiz çoxdur. Bu idxal ölkəyə 436 milyon 551,2 min dollara (artım 31,5 faiz) başa gəlib. Azərbaycan 2022-ci ildə Qazaxıstandan 95 milyon 800,45 min dəyərinə 280,016 min ton buğda idxal edib ki, bu da 2021-ci ildəkindən 5,3 dəfə çoxdur. Qazaxıstan buğdasının bir tonu Azərbaycana orta hesabla 342,12 dollara başa gəlib. Hesabat dövründə Rusiyadan buğda idxalında həcm ifadəsində 7,9 faiz azalma baş verib. Şimal qonşudan 1 milyon 8,061 min ton buğda alınıb. Lakin Rusiya məhsuluna ödənilən məbləğ 17 faiz artmaqla 337 milyon 491,94 min dollara çatıb. Nəticədə bir ton Rusiya buğdası üçün Azərbaycan 334,79 dollar ödəyib. Beləliklə, ilin yekununda Azərbaycan buğda idxalının 78 faizi Rusiyanın, 22 faizi Qazaxıstanın payına düşüb.

2023-cü ildə Azərbaycan Rusiyadan buğda idxalını 0,9 faiz - 1 milyon 17,453 min tona qədər artıraraq 250 milyon 412,49 min dollar (azalma 25,8 faiz) xərc çəkilib. Rusiya buğdasının bir tonu Azərbaycana 246,11 dollara başa gəlib.

Ötən il Azərbaycan Qazaxıstandan 51 milyon 77,93 min dollar dəyərində (azalma 46,7 faiz) 152,405

Qazaxıstanın Azərbaycana o təklifi... ixracdan asılılığımız azalır, yoxsa...

Ərzaq təhlükəsizliyi baxımından bir bazardan asılılıq Azərbaycan üçün heç də arzuolunan deyil

min ton (azalma 46,6 faiz) buğda idxal edib. Qazaxıstan buğdasının bir tonu Azərbaycana orta hesabla 335,14 dollara başa gəlib. Beləliklə, Azərbaycana buğda idxalının 87 faizi Rusiyanın, 13 faizi Qazaxıstanın payına düşüb.

Bu ilin yanvar-may aylarında isə Azərbaycana idxal olunan 328 min 542 ton buğdanın demək olar ki, hamısı Rusiyadan alınıb.

Ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi baxımından bir bazardan belə asılılıq Azərbaycan üçün heç də arzuolunan deyil. Bu asılılığın Rusiya kimi etibarsız tərəfdaş imicinə malik ölkədə olduğunu nəzərə alsaq, buğda idxalı bazarının Qazaxıstan kimi dost və qardaş ölkə hesabına diversifikasiya edilməsinin nə qədər zəruri olduğunu aydın görmək olar.

Qazaxıstanda bu il buğda istehsalının proqnozlarından xeyli yüksək olacağı gözlənilir. Qazaxıstan Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi 2024-cü ildə buğda istehsalı proqnozunu 13 milyon ton hesablasa da, iyulun ikinci yarısında ona ciddi dəyişiklik edib. Nazirliyin hesablamalarına görə, cari mövsümdə Qazaxıstanda ümumi buğda istehsalı 17 milyon ton təşkil edəcək. Buna səbəb çox əlverişli iqlim şərtləridir: ötən ilin payızında buğda əkiləndən sonra və yazda yağıntıların

miqdarı kifayət qədər olub. Nazirlik bildirir ki, əgər sentyabrda başlanacaq biçinə qədər əlverişli şərtlər davam etsə, buğdadada məhsuldarlıq 11,7 milyon ton istehsal qeydə alınan keçən mövsümdən xeyli yüksək olacaq.

Beynəlxalq Taxıl Şurası da Qazaxıstanda gözlənilən buğda istehsalına dair proqnozuna korrektə edib. Şuranın hesablamalarına görə, Qazaxıstanda 2024/2025-ci il mövsümündə buğda məhsulunun 15 milyon ton olacağı proqnozlaşdırılır. Şuranın Qazaxıstanda ümumi buğda yığımı ilə bağlı əvvəlki qiymətləndirməsi 2 milyon ton aşağı olub və cari mövsüm üçün 13 milyon ton proqnozlaşdırılıb.

Beynəlxalq Taxıl Şurasına görə, 2024/2025-ci il mövsümündə Qazaxıstan buğdasının ixracı 9,8 milyon ton səviyyəsində olacaq. Əvvəlki proqnoz 9,1 milyon ton idi.

ABŞ Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi isə Qazaxıstanda yeni məhsulun həcmi 14,5 milyon ton proqnozlaşdırır.

Qlobal istehsalat gəlincə, USDA ekspertlərinin fikrincə, bu mövsüm buğda istehsalı Avstraliya, Hindistan, Qazaxıstan, Kanada, Çin, Pakistan, Amerika kimi ölkələrdə əhəmiyyətli dərəcədə artacaq. Avropa ölkələrində, Rusiya Federasi-

yasında və Ukraynada isə istehsal, əksinə, daha aşağı olacaq. Bu azalmaya əsasən əlverişsiz hava şərtləri səbəb olacaq.

Bol məhsul gözləntiləri Qazaxıstan hökumətinin bir sıra addımlar atmasını şərtləndirib. Belə ki, Astana buğdanın bütün nəqliyyat vasitələri ilə ölkəyə idxalına qoyulan qadağanı 2024-cü ilin sonuna qədər uzadıb. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumat hökumətin mətbuat xidməti xarici ticarət siyasəti və beynəlxalq iqtisadi təşkilatlarda iş-tirak üzrə idarələrə komissiyaların iclasının yekunlarına dair açıqlamasında yer alıb.

Məlumatda qeyd olunur ki, Qazaxıstanda taxıl yığımına dair proqnozlar dəyişməyib və onun əvvəlki ilə müqayisədə yüksək olacağı gözlənilir. Rusiyadan boz sxem əsasında idxal imkanları qaldığına görə hökumət yerli istehsalçıları qorumaq üçün qadağanın müddətini uzadıb.

Xatırladaq ki, Qazaxıstan buğdanın respublikaya idxalına müvəqqəti qadağanı 2024-cü il aprel 12-dən qoyub və bu qadağa altı ay müddətində qüvvədə olmalı idi.

Qazaxıstan hökumətinin Rusiya buğdasının öz ərazisinə gizli idxalının qarşısını almağa yönəlmiş addımı ölkədə gözlənilən bol buğda məhsulu ilə yanaşı,

əsas ixrac bazarlarından biri olan Əfqanıstana tədarüklərdə mümkün azalmadır. Belə ki, bu il Pakistanda bol buğda yığımı gözlənilir ki, bu da oradan Əfqanıstana buğda satışının yüksələcəyi deməkdir. Nəticədə Qazaxıstanın Əfqanıstana ixracı azala bilər. Buna görə də Qazaxıstan öz istehsalçıları qorumaq, ixrac imkanlarını genişləndirmək üçün indidən addımlar atır.

BMT Kənd Təsərrüfatı və Ərzaq Təşkilatının məlumatına görə, iyunda qlobal bazarlarda taxılın qiyməti indeksi 115,2 bənd təşkil edib ki, bu da may ayından 3,5 bənd (3 faiz), 2023-cü ilin iyun ayından isə 11,4 bənd (9 faiz) aşağıdır. Azalmaya ABŞ-da qarğıdalı sahələrinin artması və Şimal yarımkürəsində məhsul yığımı kampaniyası ilə bağlı mövsümi dalğalanmalar səbəb olub. Qazaxıstan və Ukrayna da daxil olmaqla, bir sıra ixracatçı ölkələrdə məhsul perspektivlərinin yaxşılaşdırılması, həmçinin Türkiyənin müvəqqəti idxal qadağası qiymət təzyiqini yumşaldır.

ABŞ Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi bu mövsümdə dünya buğda yığımı üzrə proqnozunu iyundakı 790,75 milyon tondan iyulda 796,19 milyon tonadək artıraraq. Bu proqnoz nazirliyin iyul icmalında əksini tapıb. Eyni zamanda qaba taxıl proqnozu 1,512 milyard tona (iyunda 1,511 milyard ton), qarğıdalı - 1,225 milyard tona (1,221 milyard ton) qədər artırılıb.

Nazirlik hesab edir ki, yeni kənd təsərrüfatı ilində Rusiya 48 milyon ton buğda ixrac edəcək. Buğda ixracında Rusiyanın ən yaxın rəqibi olan Avropa İttifaqından ixrac isə 34,5 milyon tona bərabər olacaq. Bu, nazirliyin iyun proqnozundan 0,5 milyon ton azdır.

Dünya Bankının əmtəə bazarları ilə bağlı hesabatı-

na əsasən, 2024-cü ildə 1 ton buğdanın qiyməti 290 dollar təşkil edəcək, bu da öncəki proqnoz göstəricisindən 45 dollar azdır. DB-nin proqnozuna görə, 2025-ci ildə 1 ton buğdanın qiyməti 285 dollar səviyyəsində olacaq ki, bu da öncə verilən proqnoz göstəricisindən 35 dollar azdır. Beləliklə, Bankın proqnozuna əsasən, 2024-cü ildə buğdanın qiyməti illik müqayisədə 14,8 faiz, 2025-ci ildə isə 1,7 faiz azalacaq. Bu isə o deməkdir ki, növbəti ildə də dünya bazar konyukturu Azərbaycan kimi buğda təminatında idxaldan asılı ölkələr üçün əlverişli olaraq qalacaq.

Açıqlanan statistika göstərir ki, bu il də Azərbaycan özünü təmin edəcək həcmdə buğda istehsalına nail ola bilməyəcək. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin məlumatına görə, iyulun 22-dək ölkə üzrə payızlıq taxıl sahələrinin 90 faizində biçin prosesi başa çatıb. Bu dövrdə 907 845 hektar sahədə biçin aparılıb, sahələrdən ümumilikdə 2 795 112 ton məhsul yığılıb. Hazırda taxıl üzrə orta məhsuldarlıq 30,8 sentner təşkil edir.

Ölkə üzrə arpa əkin sahələrinin 96,9 faizində, buğda sahələrinin 84,5 faizində biçin başa çatıb. Arpa üzrə orta məhsuldarlıq 29,3 sentner, buğda üzrə orta məhsuldarlıq isə 32 sentner təşkil edir.

Ölkə üzrə yığılan buğda həcmi 1,7 milyon tona yaxındır. Aydındır ki, bu həcm daxili tələbatı təmin etmək üçün yetərli deyil. Bu baxımdan, Azərbaycan buğda idxalında Rusiyadan asılılığını azaltmaq üçün real addımlar atmalıdır. Bu il Rusiyada hava şərtləri buğdanın keyfiyyətinə mənfi təsir edib. Qazaxıstanda isə əksinə, məhsuldarlıq və keyfiyyət ciddi şəkildə artıb.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Musavat"

"Amerikalı politoloq və beynəlxalq münasibətlər sahəsində ekspert Piter Teys aparıcıların bu fikirlərinə sərt reaksiya bildirib. O, "France 2" telekanalına sanksiya tətbiq edilməsinin vacibliyini vurğulayaraq qeyd edib ki, Parisdə Yay Olimpiya Oyunlarının açılış mərasiminin canlı yayımı zamanı Azərbaycan komandasının ünvanına təxribat xarakterli ifadələr işlətdiyi üçün Fransanın müvafiq orqanları tərəfindən Parisdə təxribat xarakterli bə-

Ermənistanın dövlət borcu 12 mlrd. dolları keçib

12 milyard dollar dövlət borcu olan və əhalisinin 50 faizi kasıblıq şəraitində yaşayan ölkəmizin Avropa İttifaqına üzv olması olduğunu deyənlər real vəziyyəti dərk etmir.

APA-nın "news.am"-a istinadən xəbərinə görə, bunu Ermənistanın Auditorlar Palatasının sədri Nairi Sarkisyan deyib.

O bildirib ki, hazırda büdcə xərclərinin 13 faizi iqtisadi və sosial problemlərin həlli əvəzinə borcların ödənilməsinə yönəldilir. N. Sarkisyanın fikrincə, bu tempdə davam etsə, yaxın vaxtlarda Ermənistan dövlət əmlakını satışa çıxarmalı olacaq.

Bozqurd işarəsinə dözməyənlərin olimpiada rəzaləti - "Fransa 2" cəzasını almasa...

Kamran Bayramov: "XXXIII Yay Olimpiya Oyunlarında Fransa özünü biabır edərək ikiqat rüsvay oldu"

Çingiz Qənizadə: "Biz bununla göstəririk ki..."

Xəbər verildiyi kimi, 2024-cü il Paris Yay Olimpiya Oyunlarının açılış mərasimində Azərbaycanla bağlı təxribat baş verib. Fransanın rəsmi "France 2" telekanalında canlı yayımında aparıcılar Azərbaycan idmançıları və ölkəmizlə bağlı hədiyyə söyləyiblər. Erməni komandasının keçidi zamanı kanalın aparıcılarından biri öz rəğbətini gizlədə bilməyərək, "Ermənistan, bizim erməni dostlarımız, tarixən fransızların üreyinə yaxın bir ölkə" deyib. Aparıcı həmçinin Qarabağdakı qondarma rejimin tarixdən silinməsi ilə bağlı təxribatçı fikirlər səsləndirib. Bu sözlər Azərbaycan və Ermənistan idmançılarının keçidi kontekstində deyilib. Daha sonra Azərbaycan komandasının keçidi zamanı aparıcı ölkəmizi "Ermənistanla ərazi məsələsində münaqişədə olan Qafqaz respublikası" kimi təqdim edib.

Bəllidir ki, Olimpiya Oyunları həmişə sülhə və müharibəyə son qoymağa çağırıb. Lakin Fransa televiziya kanalı siyasi qərəz nümayiş etdirərək bu prinsipləri pozub. Beləcə, Azərbaycan, üstəlik, dünya idman ictimaiyyəti qarşısında həm də "təcavüzkar" kimi qələmə verilib, ərazi bütövlüyümüz şübhə altına alınıb, haqqımızda yenə ağ yalanlar deyilib, neqativ imic yaradılmasına cəhdlər edilib. Maraqlıdır, az öncə Avropa Çempionatında türkiyəli futbolçu Melih Demireli bozqurd işarəsinə görə iki oyunluq cəzalandıran Avropa (UEFA), bu olaya necə qiymət verəcək? Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi (BOK) həmin dövlət kanalını hansısa şəkildə cəzalandıracaqmı, məsələn, yayımdan uzaqlaşdıracaqmı, yoxsa bunu da söz azadlığının adına yazıb başdan edəcəklər? Artıq Azərbaycanın Gənclər və İdman Nazirliyi, Milli Olimpiya Komitəsi (AMOK) Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinə mürə-

cət ünvanlayıb. Nəticə nə olacaq?

Deputat Kamran Bayramov Fransanın son dörd ildə ölkəmizə qarşı açıq şəkildə qarayaxma kampaniyası apardığını qeyd etdi: "Fransa Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyasını aparmada davam edir. Rəsmi Paris hər zaman ermənipərəst mövqedə olub. Əvvəllər bunu gizlədirdisə, son dörd ildə Azərbaycanın zəfər qazanmasından sonra bu mövqeyini açıq müstəviyə keçirib. Fransa Ermənistanın tərəfini tutmaqla Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyasını aparır. Bunu bir daha həyata keçirdi. Belə ki, 2024-cü il Paris Yay Olimpiya Oyunlarının açılış mərasimində Azərbaycanla bağlı növbəti təxribat baş verib. Bununla Fransa televiziya kanalı siyasi qərəz nümayiş etdirərək Azərbaycanı, üstə-

verərək, ərazi bütövlüyümüzü şübhə altına alıb. Ölkəmizlə bağlı yalan informasiya verərək neqativ imic yaradılmasına cəhdlər edilib. Artıq Azərbaycan Gənclər və İdman Nazirliyi ilə Milli Olimpiya Komitəsi Fransanın "France 2" telekanalında Olimpiya Oyunlarının açılış mərasiminin canlı yayımı zamanı Bakının ünvanına səsləndirilən fikirlərlə bağlı Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinə şikayət edib. Yayılan bəyanatı diqqətinizə çatdırmaq istədim. Bəyanatda bu sözlər yer alır: "Bu, faktiki olaraq Olimpiya Xartiyasının son illərdə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Baş Assambleyasının bir neçə qətnaməsi ilə, o cümlədən açıq şəkildə "Olimpiya Xartiyasının əsas prinsiplərinin etirafı" (A/RES/78/10) ilə tanınıb və dəstəklənib. Xartiyada açıq şəkildə qeyd edilib ki, "BOK-un missiyası olimpizmə bütün dünyada təbliğ etmək, Olimpiya Hərəkətinə rəhbərlik etmək, idmana və idmançılara qarşı hər hansı siyasi və ya kommersiona istismarına qarşı çıxmaqdır".

Deputat Fransa telekanalının bu həyasızlığına dünyadan gələn reaksiyalara da toxundu:

yanatlar müasir Avropa sivilizasiyasında yolverilməz olan dəhşətli presedentdir: "Azərbaycan bütün Avropa ölkələri ilə tərəfdaşlıq edir və Parisdəki olimpiadada Bakıya qarşı bu cür qızıqdır. Bəyanatlar bizi Avropanın orta əsrlər tarixinin ən qaranlıq günlərinə qaytarır". Politoloq vurğulayıb ki, bu cür bəyanatlarla Fransa onsuz da sarsılmış imicini itirir.

Bakı Təşəbbüs Qrupu da Olimpiya Oyunları prinsiplərinin "Paris-2024"də pozulmasına dair bəyanat yayıb. Bəyanatda deyilir ki, Fransa Respublikasının Prezidenti Emmanuel Makron və onun hökuməti hazırda Fransada keçirilən "Paris-2024" Olimpiya Oyunlarını "sülh və ümid anı" kimi təqdim etsə də, Fransanın kolonial və neokolonial siyasəti bunun əksini deyir. Hazırda Paris Olimpiadasının açılış mərasimində millətləri və dövlətləri bir-birinə tanıdan, yaxınlaşdırən nüanslardan əsər-əlamət olmayıb. Bütün bunlarla da Makron Fransası XXXIII Yay Olimpiya Oyunlarını məkrli siyasətə alət edib.

K.Bayramov onu da vurğuladı ki, Makron və onun hökuməti "Paris-2024"ün açılış mərasimini "sülh və ümid anı" kimi təqdim etmək istəsə də, Fransanın ləkəli tarixini və

kolonial siyasətini bir daha nümayiş etdirdi: "Bu dəfə də Sena çayı üzərində keçidlə təşkil olunan açılış mərasimində ölkələrin adlarını qesdən düzgün ifadə etməklə, Ermənistanı özünə dost adlandırmaqla, Azərbaycanı sanki bir işğalçı kimi təqdim etməklə, ümumiyyətlə, dünyaya xristianlığı təhqir edilən və alçaldılan səhnələri nümayiş etdirməklə yadda qaldı. Bu da dünya xristianları tərəfindən mədəniyyətsizlik və dini dəyərlərin ələ salınması kimi dəyərləndirildi. Paris Olimpiadasının açılış mərasimi dünyanın tanınmışları tərəfindən də tənqidlərə səbəb oldu. İtaliyanın baş nazirinin müavini və infrastruktur naziri Matteo Salvini X sosial şəbəkəsində bunları yazıb: "Dəhşətli başlanğıc, əziz fransızlar. Yazıq".

"İtaliya qardaşları" partiyasının üzvlərindən Alfredo Antoniozzi deyib ki, Makronun Fransası Olimpiadanın açılışında ən pisini göstərə bildi: "Əvvəlcə "Sonuncu şam yeməyi" dreq-kvin kimi təqdim edilməklə dünyadakı milyardlarla xristian ələ salındı, sonra isə dövlət başçıları yağışda islandılar".

Göründüyü kimi, Fransa bir çox lazımsız addımlarla yaddaşda qaldı. Bununla da XXXIII Yay Olimpiya Oyunlarında Fransa özünü biabır edərək ikiqat rüsvay oldu. Bir daha nə siyasi, nə də diplomatik baxımdan uzaqqörən siyasət həyata keçirmədiyini nümayiş etdirdi".

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə

hesab edir ki, qanunla Fransa telekanalı cəzalandırılmalıdır: "Fransa növbəti dəfə öz həyasızlığını göstərdi. Açıq, buna təəccüblənmək də lazım deyil. Bu ölkə Qarabağın işğaldan azad olunması ilə barışa bilmir. Son olaraq, hələ də Xankəndinin azad edilməsi, qondarma rejimin tarixin zibilliyinə göndərilməsi ilə barışa bilmir. Dünyada hüquq prinsiplərindən dem vuran Makron Fransası əslində bu prinsipləri ən çox pozan ölkədir. Fransa telekanalının aparıcılarının bu sərəmələmələrinə görə həmin kanal sərt şəkildə cəzalandırılmalıdır. Beynəlxalq hüquq da bunu tələb edir. Açıq, belə bir cəzalandırma formasının seçiləcəyinə inanmıram. Çünki beynəlxalq aləm hər zaman bizə qarşı ikili standartlardan çıxış edir. Xüsusilə söz konusu Fransa kimi bir ölkədirsə, biz bir daha ölkəmizə qarşı qərəzli münasibətin şahidi olacağıq. Unutmayaq ki, bir xalqın simvolu olan Bozqurd işarəsi göstərdiyinə görə bir ulduz türk futbolçunu cəzalandıran beynəlxalq aləmdən söhbət gedir. Amma istənilən halda şikayət etməyimiz ən doğru qərardır. Biz bununla göstəririk ki, Qarabağ bizimdir, qondarma rejim tarixə gömülüb, tarixi Azərbaycan şəhəri Xankəndi bir-dəlik erməni terrorçularından təmizlənib. Onun üçün də bundan sonra belə ədalətsiz qərarları təəcüblə qarşılamamalıyıq".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Xəbər verildiyi kimi, Rusiyanın müdafiə naziri Andrey Belousovun iyulun 12-də Pentaqona etdiyi zəngin səbəbi məlum olub. "The New York Times"ın öz mənbələrinə istinadən yazdığına görə, səbəb Ukrayna kəşfiyyatının Rusiyada keçirməyi planlaşdırdığı məxfi əməliyyatla bağlı olub.

Bildirilir ki, Belousov ABŞ-ın müdafiə naziri Lloyd Ostinə əməliyyatla bağlı xəbərdarlıq edib və amerikalılar da ukraynalılardan "bunu etməməyi" tələb ediblər.

"Ruslar Ukraynada Rusiyaya qarşı hazırlanan gizli əməliyyatı aşkar ediblər və onların qənaətinə, amerikalılar buna "xeyir-dua" veriblər. Pentaqon belə bir qəsdən, eləcə də Moskva ilə Vaşinqton arasında gərginliyi artırma potensialından xəbərdar olubmu? Belousov Ostindən soruşub. Pentaqon rəsmiləri isə bu iddiadan təcübləniblər və belə bir plandan xəbərsiz olublar", - qəzet yazır.

Lakin bundan sonra "amerikalılar ukraynalılarla əlaqə saxlayaraq "əgər belə bir şey etmək fikrindəsənizsə, bunu etməyin" deyiblər. Konkret nə planlaşdırıldığı barədə isə məlumat verilmir. Qəzetin iddiasına görə, Ukrayna heç də həmişə ABŞ-ı öz əməliyyatlarına cəlb etmir.

Söhbət Ukraynanın Rusiya ərazisində hansı gizli

Rusiyanı xofa salan məxfi əməliyyat

Rus nazirin Pentaqona sirli zəngi

əməliyyatından gedə bilirdi ki, Moskva belə narahat olub?

Pentaqonun sözcüsü Hərbi Hava Qüvvələrinin general-mayoru Patrik Ray-

der jurnalistlərə bildirib ki, görüşün təşəbbüskarı Ostin olub və bu, 2023-cü ilin martından bəri ilk görüşdür.

Rusiya Müdafiə Nazirliyi bildirib ki, Belousov Ostinə ABŞ-ın 28 aydır davam edən müharibədə Ukrayna-ya silah tədarükünü davam etdirməsinin təhlükələri barədə xəbərdarlıq edib.

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, "The New York Times"ın bu məlumatında bir az qeyri-dəqiqlik var: "Məlumdur ki, Rusiyanın müdafiə naziri Belousov indiki vəzifəyə təyin olunandan onun ABŞ müdafiə naziri Ostinlə iki telefon danışığı olub. Bunlardan biri iyunun 26-da, digəri isə iyulun 12-də baş tutub. İlk telefon danışığı Ostinin təşəbbüsü ilə reallaşmış və o, həmkarına yanlış anlaşılmanın qarşısını almaq üçün bir-birləri ilə telefon xəttini açıq tutmalarını xahiş edib. İyulun 12-də baş tutan telefon danışığında isə zəng edən tərəf Rusiya müdafiə naziri Belousov idi. Hər halda, Pentaqonun məlumatında belə deyilirdi. Məntiqə, Rusiya tərəfi əldə etdiyi məlumatı Pentaqona çatdırmaq istəyibse, deməli,

telefon danışığı təşəbbüsü də Belousovdan gəlməli idi. Bunlar sözsüz ki, xırda detallardır. Əsas sual isə Ukraynanın ABŞ-ın razılığı olmadan həyata keçirmək istədiyi əməliyyatla bağlıdır.

"The New York Times"ın ciddi mətbuat orqanı olduğunu xatırladan Heydər Oğuz onun yaydığı məlumatın indiyədək təkzib edilməməsinin xəbərin səhihliyini göstərdiyi qənaətinədir: "O ki qaldı Ukraynanın ABŞ-dan xəbərsiz Rusiyaya qarşı hazırladığı əməliyyata, mənə, bu, iki dövlət arasında nüvə savaşını başlada biləcək mövzu ilə əlaqədar ola bilər. Çünki ABŞ-la Rusiya arasında yaradılan "qırmızı telefon xətti" məhz bu cür təhlükələrin qarşısını almağa hesablanmışdır. Nə Kırım körpüsünün vurulması, nə də Rusiyanın sərhədlərinin dərinliyinin atəşə tutulması nüvə silahlarının işə düşməsi üçün əsas sayıla bilməz. Zira ABŞ və digər Avropa ölkələri Ukraynaya bu obyektləri vurmaq izni verib. Hətta Belousov bu sadə atışların qarşısını almaq üçün Pentaqona zəng etmiş olsa belə, ABŞ yetkililəri Kiyevə telefon açıb gizli əməliyyatı

vəqqəti məhdudlaşdırılıb.

"Rosenergoatom" həmçinin bildirmişdi ki, AES-in yalnız 2-ci və 4-cü blokları normal işləyir. 3 sayılı enerji blokunda isə iyunun 22-dən planlı təmir işləri aparılır".

Heydər Oğuzun fikrincə, Rostov AES-in iki blokunun işini dayandırması zəruri təmirə bağlı olma-ya da bilər: "Mümkündür ki, Rusiya Müdafiə Nazirliyi Ukrayna kəşfiyyatının ciddi təxribatlara hazırladığı barədə təkzibolunmaz məlumatlar aldıqdan sonra bu cür profilaktik tədbirlərə əl atıb".

O ki qaldı digər versiyaya, Heydər Oğuzun fikrincə, Moskvada Rusiya siyasi hakimiyyət orqanlarından birinin vurulması da nüvə savaşını tətikləyə bilər: "Söhbət daha çox Kremlin və digər strateji obyektlərin vurulması ehtimalından gedir. Rusiya belə məsələlərə çox həssas yanaşır. Təsədüfi deyil ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putin dünən Rusiya Hərbi Donanmasının yaranması günü münasibətilə Sankt-Peterburqda keçirilən tədbirdə ABŞ-ın Almaniya uzunmənşilli raket yerləşdirməsinə sərt reaksiya bildirmiş və arzuolunmaz sürprizlərlə qarşılaşarsa, ölkəsinin də buna ağır cavab verəcəyini, hətta Avropa paytaxtlarını hədəfə alacağını bildirmişdi. Putin bunu onunla izah etmişdi ki, "Rusiyanın mühüm dövlət və hərbi nəzarət obyektləri, inzibati və sənaye mərkəzləri və müdafiə infrastrukturunu o silahların mənzilində olacaq". Qeyd edək ki, Almaniya bu silahların 2026-cı ildə yerləşdirilməsi planlaşdırılır. Rusiya isə ABŞ-a və Avropaya öz təhdidlərini 2 il əvvəl göndərir. Bu fakt onu göstərir ki, Rusiya özünün strateji hədəflərinin vurulması ehtimalından narahatdır".

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Kim Çen Inın varisi təyin olundu

Kim Çen Inın qızı Kim Ju-ae Şimali Koreyanın növbəti lideri olmaq üçün təlimlərə başlayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə "Reuters" mənbələrinə istinadən məlumat yayıb.

"Kim Ju-ae KXDR-in növbəti lideri olmaq üçün xüsusi təlim keçir", - agentliyin Cənubi Koreya kəşfiyyatındakı mənbələrdən aldığı məlumatda deyilir.

Materialın müəllifləri qeyd ediblər ki, Şimali Koreyanın dövlət mediası Kim Çen Inın qızının sosial fəaliyyətini işıqlandırır.

Qeyd edək ki, artıq iki ildir Şimali Koreya lideri bir sıra tədbirlərə, o cümlədən ballistik raketlərin sınaq buraxılışları mərasimində qızının müşayiəti ilə gedir. Onun qızı hələ çox gəncdir. Güman ki, Kim Çen In qızı 20-30 il sonrakı perspektiv üçün hazırlayır.

■ **Musavat.com**

Artıq bir həftədir ki, cəmiyyətdə Xalq artisti Ağadadaş Ağayevin "balta insidenti" müzakirə olunmaqdadır. Qeyd edək ki, hadisə ilə bağlı artıq cinayət işi açılıb, istintaq davam etdirilir.

Cəmiyyət bu məsələdə iki hissəyə bölünüb. Bir qisim bu hadisədə ilk "daş atan" Ağadadaş Ağayevin, digər qisim isə mühafizəçinin müqəssir olduğunu deyir.

Hadisəyə tanınmış ictimaiyyət nümayəndələrindən də reaksiya gəlib. **VI çağırış Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri Fazil Mustafa** bir-mənəli olaraq gözləntini müdafiə edib.

"Mühafizəçinin atası-anası yoxdur? O, Azərbaycan vətəndaşı deyil? Kim kimdən narazıdırsa, balta tullamalıdır? Bu nə cür tərəfli yanaşma? Mühafizəçi yanlış hərəkət edibse, hər halda, xalq artistinin mürciətinə hüquq-mühafizə orqanları qətiyyətlə laqeyd yanaşmaz, məsələni ciddi araşdırardılar. Mühafizəçinin heç xəstəxanaya aidiyyəti olmur, müqavilə bağlayırlar, gəlib rəsmi qayda-da obyektə qoruyur. Xəstəxana onun postudur, bir sərxoş, bir qatil, bir ruhi xəstə posta yaxınlaşanda qoyub qaçmalıdır ki, gəlib həkimlərə, tibb bacılarına xəsarət yetirsinlər, xəstəxanayı dağıtsınlar? Üstəlik, baltanı birbaşa canlı insana tullayır, nə etsin bəs, zərərsizləşdirməsin? O mühafizəçi sizin övladınız, qardaşınız, qohumunuz, qonşunuzdur. Tövsiyəmiz nədir, başını tutsun baltanın altına ki, xalq artistinə toxunmaq olmaz? İnsanın xəstəliyinin qiddətini, təsirini də anlayıram. Mühafizəçinin ekstremal şəraitdə əsəblərini cilovlaya bilməməsinə də qınayıram. Ancaq suçu öz vəzifə borcunu ləyaqətlə yerinə yetirmiş və böyük bir faciənin qarşısını almış mühafizəçi işləyən tanımadığım yoxsul bir Azərbaycan övladının üzərinə yönəltmək nə dərəcədə ədalətli davranışdır?" - F.Mustafa bildirib.

Tanınmış şair Şəmsi Vəfadar da xalq artistinin sərt şəkilə tənqid edib.

"Ağadadaş Ağayev xalqın artisti olsaydı, xalqa balta qaldırmazdı. Ən azından etdiyi hərəkətə görə xalqdan üzr istəyərdi. Baxın, Ağadadaş müdafiə edənlər Manaf kimilərdir. Çünki Ağadadaş Ağayev də dövrünün Manafı olub... İnsanlar arasında dərin hörmət və rəğbət qazanmaq üçün bəzən illər bəs etmir, özünü rüsvay etmək üçün isə bir an, bir gün belə kifayətdir. Ağadadaş Ağayev də məlum hərəkəti ilə özünü gözəndən saldı", - deyər Şəmsi Vəfadar bildirib.

Sosial şəbəkələrdə gedən müzakirələrdə bir çoxları Ağadadaş Ağayevi "Xalq artisti" adına yaraşmayan hərəkətlərə görə qınayıb, hətta onun bu fəxri tituldan məhrum edilməsini istəyənlər də olub.

Cinayət məsuliyyətinə cəlb edilən müğənni Ağadadaş Ağayevlə bağlı istintaq hərəkətləri yekunlaşandan sonra iş məhkəmədə baxılacaq. Hüquqşünaslar bildirir ki, məhkəmə müğənnini fəxri addan məhrum da edə bilər.

Xalq artistinin bəzi yaxın dostları, müğənni həmkarları bu məsələ ilə bağlı susmağa üstünlük versələr də, aralarında müğənniyə dəstək çıxanlar da oldu. Məsələn, **müğənni Nadir Qafarzadə** Xalq artisti Ağadadaş Ağayevin gözləntisi ilə baltalı davasına münasibət bildirərkən deyib:

"Ağadadaş müəllimlə bağlı görüntüləri gördüm, heç istəməzdim belə olsun, xətrini çox istəyirəm, yerini bilən, ədəb-ərkanlı insandır. İxtisasca müəllimdir, illərdir sənətdədir, yaşı 70-ə yaxınlaşıb, səhərinə problemlər var, uzun müddət Türkiyədə müalicə alıb. Hər zaman böyüklüyünü görmüşəm. Onu necə hövsələdən çıxarıblarsa, bu vəziyyətə düşüb.

Günah kimdədir bilmirəm, hətta günah Ağadadaş müəllimə olsa belə, böyüklərlə in-

Həmkarları Ağadadaş Ağayev olayında kimin tərəfindədir? - açıqlama

"Ağadadaş Ağayevin davranışını doğru hesab etmirəm, amma onun o cür döyülməsi də heç qəbul edilməzdir"

cə davranmalıyıq. Hamımız qocalacağıq, insandır, hövsələdən çıxıb bilər, xəstəlikdən sonra müəyyən travmalar qala, əsəblər yerində olmaya bilər. Mən şəxsən ağsaqqala əl qaldırmazdım. İndi müasirlikdir, təəssüf ki, deyirlər, basıb ağsaqqalı da döyməlisən, ağbırçayın da üzünə söyməlisən, niyə avtobusda onlara yer verməliyik, biz də pul verib gedirik, onlar da. Bu nə düşüncədir? Deyərlərimizə görə böyük-küçük yeri həmişə olub".

Əməkdar artist, bəstəkar müğənni Elza Seyidcahan məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışib. Əməkdar artist Ağadadaş Ağayevin balta atması hərəkətini pisləse

də, onun döyülməsi hadisəsinin qəbul edilməz olduğunu deyib: "Həmin hadisədən xəbər tutan kimi dərhal Ağadadaş Ağayevlə telefon əlaqəsi saxladım. Telefonu oğlu götürdü və bildirdi ki, atası həkim nəzarətidədir, həmçinin polis əməkdaşları tərəfindən dindirilir.

O görüntüləri görəndə şoka düşmüşdüm. İndi də xatırlayanda çox pis olur, həyəcanlanıram.

Əlbəttə ki, mən balta məsələsinə görə Ağadadaş Ağayevə haqq qazandırmıram, bu onun səhvi idi. Hamımız bilir ki, Ağadadaş Ağayev uzun müddətdir ki, xərçəng xəstəliyindən əziyyət çəkir. Bu vaxta

qədər el şənliklərində, tədbirlərdə onunla dəfələrlə qarşılaşmış və hər zaman mədəniyyət, ədəb-ərkan görmüşük. Ondan özümüzmə qarşı heç zaman kobud davranış olmayıb. Yəqin ki, çoxları bilir, Ağadadaş Ağayev bir müddət rus dili müəllimi kimi fəaliyyət göstərərək, ixtisasca müəllimdir.

Bir daha qeyd edirəm, Ağadadaş Ağayev xəstədir, ola bilər ki, xəstəlik onu bu vəziyyətə gətirib çıxarıb. Ağadadaş Ağayev müqəssir ola bilər, amma həmin hadisəyə, onun mühafizəçi tərəfindən döyülməsinə seyrci qalan şəxslər on qat artıq müqəssirdir. Ağadadaş Ağayev bu sənətdəki zəhmətinə görə dövlətimiz tərəfindən fəxri adlar, mükafatlar

alıb. Yəni bütün bunlar "bir salama dəymədi?" İnsanlar xalq artistinin döyülməsini necə qəbul edib, seyirci qala bilirlər? Bəli, Ağadadaş Ağayev mühafizəçiyə balta atıb və balta düşdüyü yerdən sıçrayıb bir qadının ayağına dəyib və onu yaralayıb. Buna görə onu zərərsizləşdirib, polis orqanlarına təhvil verə bilərdilər. Hər kəs qanun qarşısında eynidir və cavab verməlidir. Amma ətrafdakı insanlar sadəcə xalq artistinin döyülməsini soyuqcanlı şəkildə seyr edirdilər. Bu, əslində dəhşətli faktır. Bu, onsuz da yıxılıb yerə, sonradan ona təkidləyib, dəmir vurmağın nə yeri var idi? Bəlkə xalq artisti dəli olub, onu sadəcə zərərsizləşdirib, aidiyyəti orqanlara təhvil vermək lazım idi. Bu cür davranış həm də ölkəmizə başucalıq gətirir. Ölkəmizi istəməyənlər dərhal hadisəni yaydılar ki, Azərbaycanda xalq artistini bu cür döydülər. Bu heç də yaxşı

hal deyil. İnsan bu cür hadisələri görəndə sənətdən uzaqlaşır, evində "qınına" çəkilmək istəyir. Zamanında mərhum xalq artisti İlhamə Quliyeva, eləcə də bir müddət əvvəl Flora Kərimova mənə kəskin sözlər bildirmişdilər, amma onların sənətkarlığına hörmət edərək, qeyri-etik sözlərə, davranışlara yol verməmişdim. Sənətkarlara hər zaman hörmətlə yanaşmaq lazımdır. Bir daha qeyd edirəm, Ağadadaş Ağayevin davranışını doğru hesab etmirəm, amma onun o cür döyülməsi heç cür qəbul edilməzdir".

□ **Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"**

Ukraynaya əsir düşən azərbaycanlının fəryadı

Azərbaycana qaytarmaq mümkündürmü; səfirlik Ukrayna tərəfi ilə danışıqlar aparır

Rusiya Silahlı Qüvvələrinin tərkibində döyüşən azərbaycanlı əməliyyat zonasında Ukrayna tərəfinə əsir düşüb. "Yeni Müsavat" Telegraf.com-a istinadla xəbər verir ki, Hacıqabuldan olan Fuad Rafaelov Rusiyanın miqrasiya xidməti tərəfindən hərbi xidmət müqaviləsi bağlamağa məcbur edildiyini bildirib. O, Azərbaycana təhvil verilməsi üçün səfirlikdən kömək istəyib.

Yəqin ki, bu ilk və sonuncu hal deyil.

Azərbaycanlı əsirin ölkəyə ekstradisiyası mümkündürmü? Əgər o, Rusiya vətəndaşıdırsa, onda necə? Yaxud Azərbaycana verilsə, məsuliyyətə cəlb edilə bilərmi? Səfirlik hansı köməyi göstərə bilər?

Məsələ ilə bağlı sabiq XİN başçısı Tofiq Zülfüqarov "Yeni Müsavat"a danışib. Tofiq Zülfüqarov qeyd edib ki, əvvəlcə əsir düşən azərbaycanlının hüquqi statusu müəyyən edilməlidir: "Yeni müəyyən edilməlidir ki, o, Azərbaycan, yoxsa Rusiya vətəndaşıdır, daha sonra buna uyğun olaraq addımlar atılmalıdır.

Tofiq Zülfüqarov: "Əvvəlcə müəyyən edilməlidir ki, o, Azərbaycan, yoxsa Rusiya vətəndaşıdır, daha sonra buna uyğun olaraq addımlar atılmalıdır"

Əsəbəli Mustafayev: "Rusiya tərəfindən Ukraynada döyüşüb, həlak olan, əsir düşən xeyli azərbaycanlı var, ona görə də..."

Əgər şəxsin Azərbaycan vətəndaşlığı varsa, onda konsulluq xidməti onunla əlaqə yaradıb, hüquqi vəziyyətini müəyyənləşdirib, ondan sonra

hansısa işlər apara bilər. Çünki əgər Ukrayna ərazisində hansısa qanunazidd əməl törədibse, o, Ukrayna qanunları, məhkəməsi qarşısında məsuliyyət

daşımalıdır".

Hüquqşünas Əsəbəli Mustafayev isə qeyd edib: "Hesab edirəm ki, əsir düşən azərbaycanlı Rusiya vətənda-

şıdır. Çünki rəsmi çağırış Rusiya vətəndaşları üçün olur. Yaxud şəxs özü könüllü döyüşə gedib. Könüllü olması da inandırıcı deyil. Çünki bilir ki, belə faktlar var ki, Rusiyada yaşayan azərbaycanlılar işsizlikdən və yaxud digər problemlər üzündən bu yola əl atırlar. Yeni hesab edirlər ki, əgər Rusiya Silahlı Qüvvələrinin tərkibində Ukraynaya qarşı döyüşlərdə iştirak edərlərsə, onlara hansısa böyük güzəştlər verilir və sairə, nəticədə muzdlu kimi döyüşə gedirlər. Qanuna əsasən isə muzdlu şəkildə hansısa başqa ölkə üçün müharibədə iştirak etdikdə, bu, cinayət məsuliyyəti yaradır.

Qeyd etdiyim kimi, şəxs çox böyük ehtimalla Rusiya vətəndaşıdır və elə Rusiya vətəndaşı kimi də əsir düşüb.

Ukrayna onu özünün əsir düşmüş şəxsi ilə dəyişə bilər. Məlum olduğu kimi, müharibə dövründə Ukrayna və Rusiya arasında dəfələrlə əsir dəyişdirmə prosesi olub. Bu baxımdan bu məsələdə hüquqi əsas yoxdur ki, Ukrayna həmin şəxsi Azərbaycana təhvil versin.

Əgər şəxs Azərbaycan vətəndaşı olsa idi, bəlkə də Ukrayna və Azərbaycan arasında xoş münasibətlərdən irəli gələrək, onu ölkəmizə təhvil verə bilərdilər. Və yaxud da Azərbaycan Rusiyadan xahiş

edə bilər ki, azərbaycanlı əsirin dəyişdirilməsi prosesinə dəstək olsun. Eləcə də Ukraynadan da xahiş edə bilər ki, bu dəyişdirmə prosesini tezləşdirsin. Yəni bu mümkün görünür. Şəxs Azərbaycan vətəndaşı deyilsə, artıq ciddi məsələlər ortaya çıxır və bu artıq Rusiyanın probleimidir.

Həmçinin hesab edirəm ki, Azərbaycanın bu məsələdə ciddi siyasi marağı yoxdur, çünki şəxs gedib Rusiya Silahlı Qüvvələrinin tərkibində müharibəyə qatılıb. Üstəlik, bu cür azərbaycanlılar kifayət qədər var və aralarında həlak olan, əsir düşənlər də var.

Əgər Fuad Rafaelova dəstək göstərilərsə, gerək ayrılacaq etmədən digərlərinə də dəstək verilsin.

Məsələ ilə bağlı Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyinin də mövqeyini öyrənməyə çalışdıq. Nazirlikdən sorğumuza cavab olaraq bildirildi ki, artıq adıçəkilən azərbaycanlı əsirlə bağlı Ukrayna tərəfi ilə danışıqlar aparılır.

"Azərbaycanın Ukraynadakı səfirliyinin bu məsələ ilə bağlı məlumatı var. Fakt təsdiqlənib. Əsir kimi vətəndaşın hüquqları qorunur. Səfirlik Ukrayna tərəfi ilə danışıq", - deyər açıqlamada bildirilib.

□ **Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"**

Mormon kilsəsi Azərbaycanca qeydiyyatata alınıb

Azərbaycanda yeni kilse qeydiyyatata alınıb.

Bu barədə APA-nın sorğusuna cavab olaraq, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən məlumat verilib.

Qeyd edilib ki, Azərbaycanda İsa Məsihin Son Zaman Müqəddəsləri Kilsəsi (Mormon kilsəsi) dini icması komitədə rəsmi dövlət qeydiyyatına alınıb.

ABŞ prezidentliyinə namizəd, keçmiş Amerika lideri Donald Tramp "Lend-Lease" proqramı çərçivəsində Ukraynaya silahla təmin edən, bunun üçün 500 milyard dollar ayıra bilər. Tramp dönməndə dövlət katibi işləmiş (2018-2021), Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin (MKİ) keçmiş direktoru Mayk Pompeo bu qənaətdədir.

Hərçənd D.Tramp hakimiyyətə gələn kimi müharibəni dayandıracağı təkrarlamayı xoşlayır.

Pompeo isə hesab edir ki, Tramp Rusiyaya məğlub etmək üçün belə bir addıma gedə bilər. "ABŞ-ın vergi ödəyicilərini yeni qanun layihələri ilə yükləməkdənsə, qoy Ukrayna Rusiyaya məğlub etmək üçün Amerika silahları almaqdan ötrü lazımı qədər borc alsın", - sabiq dövlət katibi "The Wall Street Journal"dakı köşə yazısında qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, Rusiyaya mümkün qədər çox zərər vurmaq üçün Tramp Ukraynaya qarşı Amerika silahlarının istifadəsinə qoyulan bütün məhdudiyyətləri aradan qaldıra, eləcə də Moskvaya qarşı "real sanksiyalar" tətbiq edə bilər. "Bayden administrasiyasının sanksiyaları kağız üzərində yaxşı səslənir, lakin onların içi boşdur", - sabiq Pompeo vurğulayıb.

Onun fikrincə, Tramp Ukraynanın NATO və Avropa İttifaqına (Aİ) üzv olmasından sonra Rusiyaya qarşı sanksiyaları tamamilə ləğv edə bilər: "Trampın planına həmçinin Krimin demilitarizasiyası, Ukraynanın Amerika vergi ödəyicilərinin dollarlarından deyil, Rusiya Mərkəzi Bankının dondurulmuş ehtiyatları hesabına kompensasiyalar hesabına yenidən qurulması daxil ola bilər. Rusiya bu şərtləri yerinə yetirərsə, Qərb təcridən sanksiyaları ləğv edəcək. Ukrayna həm NATO-ya, həm də Aİ-yə daxil olan kimi isə onlar tamamilə aradan qaldırılacaq".

Diplomat əlavə edib ki, Trampın mümkün planının bir hissəsi kimi, Qərb Rusiyanın işğal etdiyi yeni əraziləri tanımayacaq: "Necə ki, biz Baltikyanı ölkələrin SSRİ-yə qoşulmasını heç vaxt tanımamışıq və 1974-cü ilə qədər ADR-i tanımadıq".

Xatırladaq ki, ötən həftə Putinin mətbuat katibi Dmitri Peskov Trampın mümkün qələbəsinə "cəhrayı eynəklə" baxmadığını bildirmişdi. Yeni Moskva belə bir qələbənin onun xeyrinə işləyəcəyinə əmin deyil.

Bu arada məlum olub ki, Kiyev bu il Rusiyanın "qorxulu yuxusu" sayılan "F-16" qırıcılarından döyüş meydanında istifadə etməyə başlayacaq. Müvafiq bəyanatla Ukraynanın ABŞ-dakı səfiri Oksana Markarova çıxış edib. Diplomat həmçinin qeyd edib ki, yaxın aylarda Ukraynaya hava hücumundan müdafiə sistemlərinin tədarükündə artım gözlənilir.

Prezident V.Zelenski isə deyib ki, Kiyev dekabr qədər sülhə nail olmaq üçün fəaliyyət planı hazırlamaq niyyətindədir. Lakin əlavə edib ki, fəaliyyət planının əsasını Ukraynanın ərazi bütövlüyü məsələsi təşkil edəcək və bu mövzu maraqlı ölkələrlə əsaslı şəkildə müzakirə olunacaq.

Rusiyanın məğlubiyyəti üçün 500 milyard ayrılacaq? - iddia

Eks-dövlət katibindən sensasion yazı

Pompeo bu açıqlamaları ilə nəyin anonsunu verir? Onun tezisləri nə dərəcədə əsaslıdır? Tramp belə bir plana qol qoyarmı?

Siyasi şərhçi Elçin Xalidbəyli "Yeni Müsavat"a deyib ki, Mayk Pompeonun açıqlamaları faktiki olaraq Donald Trampın indiyə qədər elan etdiyi mövqeyi ilə kəskin şəkildə ziddiyyət təşkil edir. Çünki Donald Tramp dəfələrlə bəyan edib ki, Ukrayna savaşını dayandıracaq, üstəlik, sülh şərtləri ilə məzmun daşıyacaq ki, Rusiyanın siyasi qururu alçaldılmamış olsun: "Donald Trampın mövqeyi indiyə qədər bundan ibarət olub və o, son dövrlərdə bu mövqeyini inkar edəcək hər hansı bir açıqlama verməyib. Amma indi Donald Trampın yaxın ətrafına daxil olan bir şəxs, yəni Mayk Pompeonun onun mövqeyinə kəskin ziddiyyət təşkil edən açıqlama verməsi bir qədər gözlənilməz xarakter daşıyır. Ancaq ehtimal etmək olar ki, bu açıqlama daha çox yaxınlaşan prezident seçkisinə hesablanıb. Donald Tramp üçün hər səs bu dəqiqə dəyərlidir. Həmin səsleri toplamaq üçün cəmiyyətin bütün təbəqələrinin dəstəklədiyi ideyalarla çıxış etmək ehtiyacı var.

Hazırda Amerika cəmiyyətində Rusiyanın məğlub edilməsi mövzusu kifayət qədər populyar məsələdir. Ona görə ola bilsin ki, seçki ərəfəsində Trampın seçki qərargahı bu məsələdə bir qədər fərqli mesajların verilməsinə də ehtiyac duyub. Rusiya əleyhinə verilən mesajlar Trampın dilindən yox, yaxın ətrafının tərəfindən dilə gətirilir. Amma Pompeonun açıqlamalarında yer alan məqamlara diqqət yetirsək, onların reallaşma ehtimalı o qədər də yüksək deyil".

Siyasi şərhçi bildirib ki, Avropa Birliyinin artıq Ukrayna savaşını maliyyələşdirmək üçün resursları tükənmək üzrədir. Bunu Avropa Birliyinə daxil olan ölkələrin təmsilçiləri də etiraf edir: "Bir müddət öncə Macarıstanın xarici işlər naziri Avropa Birliyinin Ukrayna savaşında artıq uduzduğunu bəyan etmişdi və əlavə resursların olmayacağını bildirmişdi. Bunu nəzərə alaraq, Amerika Birləşmiş Ştatlarının da Ukrayna savaşına böyük məbləğlər sərf edəcəyinə inanmaq çətindir, çünki indiyə qədər bunu etməyiblər. Ukrayna savaşının maliyyə yükünü ABŞ Avropa Birliyinin çiyin-

lərinə yükləyib. Əgər Avropa Birliyi bu yükü artıq daşıya bilmərsə, amerikalılar böyük ehtimalla Ukrayna üçün para xərcləmək həvəsində olmayacaqlar. Digər tərəfdən, onu da nəzərə almaq lazımdır ki, Tramp və Zelenski arasında telefon danışığı olub. Əgər Pompeo'nun dedikləri həqiqət olarsa, onda Zelenski həmin telefon danışığından sonra dərhal sülh planı üzrə fəaliyyət planının hazırlanmasından danışmazdı. Ukraynada bir çoxları artıq Rusiya ilə müharibədə qələbə perspektivləri barədə olduqca pessimist danışmağa başlayıblar və Ukraynanın həm insan, həm hərbi resurslarının tükənməkdə olduğunu bildirirlər. Üstəlik, onu nəzərə almaq lazımdır ki, Trampın hakimiyyətə gəlmə ehtimalından hazırda yalnız Ukraynada deyil, Avropada da çox ciddi narahatdırlar. Birincisi, Ukrayna savaşının sona çatdırılması ilə bağlı dediklərinə görə, ikincisi də Avropa birliyinin ABŞ-ın hesabına təhlükəsizlik sisteminin çətinliyi altında olmasına görə. Tramp Avropa ölkələrini ABŞ-ın hesabına qorumaq niyyətində olmadığını artıq bəyan edib. Hətta ABŞ-ın NATO-nu tərk etmə ehtimalı da təcridən gündəmə gətirilməyə başlanıb. Ötən prezidentliyi dönməndə də belə bir ideya ilə çıxış etmişdi. Hesab olunur ki, bu dəfə ABŞ-ın NATO-dan çıxma niyyətini reallaşdırı bilər. Ona görə də Avropa Birliyi məkanında Trampın hakimiyyətə gəlmə ehtimalı ilə bağlı ciddi şəkildə narahatdırlar. Bütün bunları nəzərə alanda Pompeonun açıqlamalarının və yaxud da yazdığı yazının böyük ehtimalla həm Amerika cəmiyyətində, həm də kollektiv Qərb daxilində müəyyən qədər sakitləşdirici əhval-ruhiyyənin yaradılmasına hesablanmış ola biləcəyi qətiyyənlə istisna deyil. İndiki situasiyada Trampın Rusiya ilə qarşıdurmaya xüsusi həvəs göstərəcəyi inandırıcı görünür. Ukraynanın da Pompeonun dediyi kimi,

müharibəni davam etdirmək üçün ABŞ-dan yüz milyardlarla dollar kredit götürmək niyyətinə düşəcəyi də inandırıcı deyil. Hər halda, Ukraynada kifayət qədər ağıllı adamlar var ki, bu kreditlərin Ukraynaya hansı fəlakətləri vəd etdiyini anlamış olsunlar. Birincisi, savaşı Ukraynaya dağıtmaqda davam edəcək, ikincisi də nəzərə almaq lazımdır ki, sonra o kreditləri geri qaytarmaq lazım olacaq və savaşı Ukraynanın neçə on illik ərzində amerikalılardan götürdüyü kreditləri qaytara biləcəkləri də başqa bir mübahisə mövzusu ola bilər. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, ABŞ-da, eləcə də Avropada bəzi siyasi dairələr hesab edirlər ki, Ukraynanın kənd təsərrüfatı, eyni zamanda təbii sərvətləri hazırda Ukraynaya xərclənmiş pulların əvəzi olaraq Qərb şirkətlərinə müddətsiz olaraq icarəyə verilməlidir. Bununla da Ukrayna öz borcunu ödəyəne qədər Qərb şirkətləri Ukraynanın həm kənd təsərrüfatını, həm də təbii sərvətlərini istismar etmə hüququ qazanmalıdır. Göründüyü kimi, Ukrayna üçün Qərbdə də ümidverici planlar mövcud deyil. Bu baxımdan Pompeonun açıqlamaları da buna bənzər açıqlamalardandır. Çünki orada 500 milyardın ayrılması və eyni zamanda Ukraynanın ABŞ-dan öz savaş ehtiyaclarını ödəməsi üçün kredit götürməsi məsələsi vurğulanır. Bu da hansısa dairələrin lobbiciliyinə xidmət edən mövqe kimi təsir bağışlayır. Hələlik Ukraynanın xilas üçün elə bir ciddi ümidverici məqam müşahidə olunmur. Böyük ehtimalla ilin sonlarına doğru Ukrayna Rusiya ilə danışıqlar masası arxasına oturmaq məcburiyyəti qarşısında qalacaq. Kreml sülh şərtlərini böyük ölçüdə dikte etmək şansı qazanmış olacaq. Hazırda cəbhə bölgəsində yaranmış vəziyyət onu göstərir ki, hərbi üstünlüyü Rusiya ələ alıb. Sülh masasında bunun təsiri ola bilər".

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

Son günlər havaların soyuq keçməsi kənd təsərrüfatı məhsullarının keyfiyyət və qiymətinə ciddi təsir göstərir. Bazarlarda qiymət artımı nəzərəcarpaq dərəcədə müşahidə olunur.

Davamlı yağan yağışlar rayonlarda bir sıra mövsümü meyvələrin tələf olmasına səbəb olur ki, bu da məhsul qıtlığının yaranmasına gətirib çıxarır.

Belə olan halda seçim imkanı olmayan vətəndaş mövsümü meyvə və tərəvəzləri aşağı keyfiyyətdə olsa da bahaya qiymətə almağa məcbur olur.

“Yeni Müsavat” qəzetinin əməkdaşı real vəziyyəti öyrənmək məqsədilə Bakının Nizami rayonunda yerləşən “8-ci kilometr” bazarına baş çəkib, satıcılar və alıcılarla söhbətləşib.

Satıcı Sərxan Hüseynov bildirib ki, davamlı yağıntı bazarlarda əməlli-başlı qiymət artımına səbəb olub. Məsələn, bir neçə gün bundan öncə 2 manata satılan zoğalın və lobyanın qiyməti 3 manata qalxıb.

Digər satıcı Hikmət Əliyev isə məhsul azlığından şikayətlənib. Onun sözlərinə görə, yağışın yağması məhsul yığılmasına təsir göstərib. Onun sözlərinə görə, bu səbəbdən pomidorun qiyməti 4 manata kimi qalxıb.

Bazarlarda meyvə-tərəvəz qıtlığı - qiymətləri bahalaşdırır səbəb

Ekspert: "Çıxış yolu idxalın artırılmasıdır"

Qarpız və yemiş satıcılarının isə öz dərdi var. Deyirlər ki, küləkli, yağışlı havada heç kim qarpız yemir, buna görə də malları əldə qalıb: “Bu məhsullar sahələrdə qalıb. Gətirən yoxdur. Heç alıcı da yoxdur”.

İqtisadçı Natiq Cəfəri deyir ki, tərəvəz istehsalçıları yaranmış vəziyyətlə bağlı həyəcan təbili çalır. Məhsuldarlıq azalıb, qiymətlər qalxıb:

nata satılır. O cümlədən gilə və başqa meyvələr haqqında da bunu demək olar. Bu, həm də ixracatın artması ilə əlaqədardır. Buna görə də iqtisadi qanunlar işə düşür: az məhsul, baha qiymət”.

Ekspertin sözlərinə görə, çıxış yolu idxalın artırılmasıdır: “Xaricdən məhsul alıb daxili bazarda məhsuldarlığı artırmaq olar. Bunun üçün gömrük rüsumlarına və vergi dərəcələrinə güzəştlər lazımdır ki, məhsul bolluğu yaransın. Əsas çıxış yolu isə orta və uzun vaxtda istehsalın artırılmasıdır”.

✎ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Fotolar müəllifindir

“Çatdırılma ilə bağlı problem var. Məhsul Bakıya çətinliklə gəlir”, - deyər satıcı əlavə edib.

Vəli Mehdiyev isə xiyarın qiymətinin 50 qəpikdən 1 manat 40 qəpiyə qalxdığını deyib: “Nə məhsul var, nə də camaatda pul. Bazar çox zəifdir. Nəqliyyat problemi də var. Benzinin, dizelin qiymətinin qalxması daşınmaya tə-

sir edib. Əgər məhsul əvvəl 70 manata rayondan Bakıya gətirilirdisə, indi 100 manata gətirilir. Əvvəllər fəhlə 15 manata yığırdısa, indi 20 manata yığır”.

Heç alıcılar da ürək açan sözlər demirlər: “İndiki qiymətlərdən heç kim razı deyil bazarda baha olmayan heç nə yoxdur” - alıcı Səkinə xanım deyir.

“Yatırım”la 140 min manatdan çox pulu ələ keçirən Vahid azadlıqda

“Yatırım” adı altında piramida dələduzluq sxemi quraraq çoxsaylı vətəndaşlardan 140 min manatdan artıq pul toplayaraq ələ keçirən şəxsə hökm oxunub.

Musavat.com Qafqazinfo-ya istinadən xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində keçirilən prosesdə 1993-cü il təvəllüdü Vahid Rzayev Cinayət Məcəlləsinin 178.3.2-ci (Külli miqdarda dələduzluq) maddəsi ilə təqsirli bilinib.

Qeyd olunub ki, V.Rzayev votsap mesajlaşma proqramında “Yatırım” adlı qrup yaradılıb. Həmin şəxs sosial şəbəkələrdə qrupun reklamını təşkil edərək müx-

təlif yalan və şirnikləndirici vədlərlə insanların etibarını qazana bilib. Ona müraciət edən vətəndaşlara yatırım etmək adı ilə qoyduqları sərma-yenin 2-3 qat mislini ödəyə-

cəyi barədə həqiqətə uyğun olmayan vədlər verən qrupun admini qurduğu dələduzluq piramidası əsasında 100-dən artıq vətəndaşı aldadıb.

O, əldə etdiyi pulları inter-

net qumar oyunlarında xərcləyib və böyük hissəsini udub.

Məhkəmədə zərərçəkmiş şəxslər V.Rzayevlə borcun ödənilməsinə dair müqavilə bağladıklarını bildiriblər və ondan şikayətçi olmadıklarını bildiriblər. Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə 31 yaşlı Vahidə 5 il azadlıqdan məhrumetmə cəzası təyin edilib.

Lakin onun cəzası 2 il sınaq müddəti təyin edilməklə şərti hesab edilib və məhkəmə zalından azadlığa buraxılıb. V.Rzayev barəsində başqa yerə getməmək haqqında iltizam qətimkan tədbiri seçilib.

Qeyd edək ki, V.Rzayev DİN-in Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsinin keçirdiyi əməliyyatla saxlanılmışdı.

Bakıda 11 avtobus marşrutu müsabiqəyə çıxarılır

Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) sərnişindəşmə xidmətinin keyfiyyətinin artırılması ilə bağlı tədbirlər çərçivəsində 142E nömrəli şəhəratrafi (ekspres), 340, 421, 445, 446, 220, 332, 336, 442, 443, 444 nömrəli şəhəratrafi avtobus marşrutlarını müsabiqəyə çıxarır.

Bu barədə “APA-Economics”ə AYNA-dan bildirilib.

Müsabiqə “Avtomobil nəqliyyatı haqqında” Qanuna, Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 3 aprel tarixli 52 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Avtomobil nəqliyyatı ilə müntəzəm şəhərdaxili (rayondaxili), şəhərlərarası (rayonlararası) və beynəlxalq marşrutlar üzrə sərnişin daşımalarına daşıyıcıların cəlb olunmasına dair müsabiqənin keçirilməsi Qaydası”na uyğun olaraq təşkil edilir.

Sənədlər 27 avqust 2024-cü il saat 17:00-dək Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyində (ünvan: Bakı şəhəri, Tərzən Hacı Məmmədov küçəsi 5; əlaqələndirici şəxs: El-sever Qədimov - Mob: 050-855-53-55, e-poçt: elsevar.gadimov@ayna.gov.az) qəbul ediləcək.

Qeyd edək ki, müsabiqəyə əsas avtobuslarla yanaşı, ehtiyat nəqliyyat vasitələri də təqdim olunmalıdır. İddiaçıların təklifləri komissiya tərəfindən 142E nömrəli şəhəratrafi (ekspres) (Pirallahı qəs. - Koroğlu metro stansiyası); 340 nömrəli şəhəratrafi (Binə qəs. - Mərdəkan qəs., (Şüvelan yolu)); 421 nömrəli şəhəratrafi (Türkan qəs. - Mərdəkan qəs. (mərkəz)); 445 nömrəli şəhəratrafi (Pirallahı qəs. - “Qala” NMM) istiqamətlərində 4 Lot üzrə sentyabrın 13-də; 446 nömrəli şəhəratrafi (Zirə qəs. - Mərdəkan qəs. (mərkəz)); 220 nömrəli şəhəratrafi (Hövsan qəs. (Hövsan şosesi, Qaz stansiyası) - Hövsan qəs. FHN Akademiyası); 332 nömrəli şəhəratrafi (Binə qəs. (“Bolluq” y/m) - Milli Aviasiya Akademiyası) istiqamətində 3 Lot üzrə sentyabrın 17-də; 336 nömrəli şəhəratrafi (Binə qəs. (Dəmiryol stansiyası) - H.Cavid küç. (kanal)); 442 nömrəli şəhəratrafi (Qala dəmir yolu stansiyası- Buzovna qəs. (Zifgula şosesi, park)); 443 nömrəli şəhəratrafi (Qala dəmir yolu stansiyası- Mərdəkan qəs. (Şüvelan yolu, Mərdəkan çimərliyi)); 444 nömrəli şəhəratrafi (Qala qəs. (Qala qoruğu) - Şağan qəs.) avtobus marşrutları istiqamətlərində 4 Lot üzrə sentyabrın 20-də baxılacaq.

MUSAVAT

Son səhifə

N 132 (8505) 30 iyul 2024

Üstün cəhətləri çox olan süni intellekt insanlara hansı təhlükəni hazırlayır?

Hazırda marketinq, bank, səhiyyə, təhsil, maşınqayırma, sənaye və digər sahələrdə süni intellektdən istifadə edilir.

Bu gün süni intellekt proqramları sayəsində sənələr ərzində istənilən mövzuda məqalə yazma, proqramlaşdırma kodları yaratma, riyazi tənliyi həll etmə, mətnləri dünyanın bütün dillərinə tərcümə etmə bilirik. İKT üzrə mütəxəssis Elvin Abbasov bildirib ki, süni intellektin üstün cəhətləri çoxdur.

Amma alimlər düşünür ki, hər şeyin bu qədər elçatan olması sözsüz ki, bəşəriyyət üçün təhlükəli ola bilər. Məsələn, bir məktəblinin və ya tələbənin süni zəka vasitəsilə istənilən mövzuda esse, məqalə, araşdırma materialları hazırlaması vermiş halını alarsa, insanlar düşünmək və yazmaq bacarıqlarını itirəcək. Bu da əmək və yaradıcılıq sahəsində monotonlaşmaya, rəqabətin olmamasına gətirib çıxaracaq. Bəs bu sahəyə nəzarət edə bilirikmi?

Mütəxəssisin fikrincə, süni intellektdən qorxmaq yerinə doğru istifadə etməli və onu inkişaf etdirməliyik. Süni intellekt insanı tam əvəz edə bilməyə də, onun bir çox funksiyasını mənimsəyib.

Alimlər hesab edirlər ki, süni intellektdən daha səmərəli istifadə üçün onun etik davranışını tənzimləyən müddəalar formalaşdırılmalı, nəzarət mexanizmləri işlənib hazırlanmalıdır.

Bu giləmeyvəni 7 gün yeyən 10 il cavanlaşır

İnsanın uzunömürlü olması bir çox amildən asılıdır. Ancaq ən vacibi düzgün qidalanmadır. Düzgün qidalanma isə yalnız təzə meyvə və tərəvəzlərə üstünlük verməklə təmin edilə bilər.

Alimlər yeni bir araşdırma nəticəsində qara qarağatın təsir etdiyi üzə çıxıb. bir neçə faydalı xüsusiyyətini aşkarlayıblar. "Cəmi 7 gün bu giləmeyvəni yeyən 10 il cavanlaşır və bədən

10 il cavanlaşır", - deyə professor Mark Villems bildirib. Onun sözlərinə görə, qara qarağat ekstraktının tərkibindəki maddələr qan təzyiqinin artmasına səbəb olan ürək-damar sisteminin patologiyalarından qoruyur.

Sankt-Peterburqda şok hadisə baş verib. Rusiyada bir şəxs üç bacısını ziyarət etməyə gələn onları ölü tapıb. Qadınların cəsədləri dörd otaqlı mənzildə öz otaqlarında olub. Ölənlərin 19, 29 və 35 yaşlarında olduğu bildirilir. Kişi polisə xəbər edib. Ekspertlər mərhumların cəsədlərində zorakılıq əlamətləri aşkar etməyiblər. Versiyalardan birinə görə, qadınlar zahid həyat tərzini keçirib və iki ay əvvəl könüllü olaraq yeməkdən imtina ediblər. Onlar heç kimi öz otaqlarına buraxmayıblar və ailənin dördüncü üzvü - qardaşı ilə ünsiyyət saxlamayıblar. Qadınların təriqət üzvü olması ehtimalı var. Hadisənin səbəb və şəraiti İstintaq Komitəsi tərəfindən müəyyən edilir.

10 il cavanlaşır", - deyə professor Mark Villems bildirib.

Onun sözlərinə görə, qara qarağat ekstraktının tərkibindəki maddələr qan təzyiqinin artmasına səbəb olan ürək-damar sisteminin patologiyalarından qoruyur.

"Bu giləmeyvə həm də kalium və linolenik turşunun (GLA) əla mənbəyi hesab olunur. Qara qarağat xüsusilə yüksək təzyiqdən əziyyət çəkənlər üçün olduqca vacib qidadır", - deyə mütəxəssis vurğulayıb.

50 yaşdan sonra öldürən içki belli oldu

Alimlər gənclik dövründə sağlamlıq üçün təhlükəli olmayan içkilərin 50 yaşdan sonra mənfi təsir göstərdiyini müəyyən ediblər. Məlumat görə, ilk növbədə şəkərli şirinləşdirici içkilərdən uzaq durmaq lazımdır. Amerikalı diyetoloq Hillari Rayt deyir ki, şəkərli içkilər 50 yaşdan yuxarı insanlar üçün ən yararsız içkilərdir. Onun sözlərinə görə, yaşla insulin müqavimətinin inkişaf riski artır. 19 yaşında bir stəkan şirinin içkinin təsiri bədəndə iz qoymadan keçirsə, 50 yaşdan sonra artıq diabetə səbəb ola bilər.

Əgər hələ də şirin içki istəyirsinizsə, mineral suyu təzə sıxılmış meyvə şirəsi ilə qarışdırmaq məsləhət görülür.

Bunları bilirsinizmi?

- * Dəvəquşlarının gözləri beyinlərindən böyükdür.
- * Dünyada ən kiçik ordu Monako knyazlığındadır. Həmin ordu 2 zabıt və 60 əsgərdən ibarətdir.
- * Ən uzun hörüklərin sahibi XIX əsrdə İngiltərədə yaşamış Ovens adlı bir qadın idi. Onun hörüklərinin uzunluğu 2m. 50 sm. olmuşdur.
- * İnsanlar bütün ömrü boyunca 20 kiloqram toz uduurlar.
- * Kanada da yerin cazibə qüvvəsi dünyanın digər əraziləri ilə müqayisə də daha azdır. Bu səbəbdən Kanadalılar özlerini tərəzidə çəkərkən öz normal çəkilişindən az çəkildə çıxırlar.
- * Hindistanda bığ saxlayan polisler daha ciddi görüldükləri üçün digər polislərdən 5% çox maaş alırlar.
- * İnsan bədənindəki damarların uzunluğu təxminən 96 min kilometrdir.
- * 1 kq kökəlmək üçün bədəniniz 20 km yeni damar əmələ gətirir.
- * Dünya da ən uzun hakimiyyətdə qalmış sülalə Osmanlı sülaləsidir. (623 il)
- * Qarışqa yuvalarının girişi hər zaman şimala tərəf olur.
- * Vaxtının çoxunu musiqi dinləyərək keçirən insanlar daha çox depressif insanlar olur.
- * Shakespeare 23 aprelə doğulmuş və 23 aprelə vəfat etmişdir.
- * Norveçin şimalında hər yay 14 həftə gecə-gündüz günəşli keçir.
- * Timsahlar dillərini çölə çıxara bilmirlər.
- * Fransızlar ən nəzakətli xalq sayılır. Bir yazıçı bunu sübut etmək üçün yazır: "Bu yaxınlarda Parisin köhnə bir qəbiristanlığında üzərində yazılar olan bir başdaşı tapdım. Orada yazılmışdı: "Mənim istirahət yerimə yaxınlaşanda ayağa qalxıb sizi salamlamadığım üçün üzr istəyirəm".
- * Ağcaqanadların 47 ədəd dişli olur.
- * Almaniyaadakı zooparkların birində "Dünyanın ən təhlükəli heyvanı" zalı var. İçəri daxil olduqda qarşınıza nəhəng bir güzgü çıxır.
- * Xoşbəxtliyin ən böyük düşməni düşünməkdir. Elm sübut etmişdir ki, az düşünən insanlar daha çox xoşbəxtirlər.

Pendir böyrək xəstəlikləri yarada bilər

Pendir kalori mənbəyidir. Xüsusilə yağlı pendirlər yüksək kalorili ola bilər. Həddindən artıq istehlak edildikdə çəki artımına səbəb olur. Bəzi pendirlərdə yüksək miqdarda doymuş yağ ola bilər. Bu növ yağlar xolesterol səviyyəsini yüksəldə və ürək sağlamlığına zərər verə bilər. Ürək xəstəliyi riski olan insanlara yağlı pendirlərdən yeməmək tövsiyə olunur. Pendirdə yüksək miqdarda natrium ola bilər.

Yüksək natrium istehlakı yüksək təzyiq, ürək problemləri və böyrək xəstəlikləri kimi sağlamlıq problemlərinə səbəb ola bilər. Bəzi insanlarda laktoza dözümsüzlüyü var, yəni süd məhsulları kimi tərkibində laktoza olan qidalar həzm problemlərinə səbəb ola bilər.

Mütəxəssislər bildirir ki, yüksək miqdarda natrium ehtiva edən qidalar, məsələn, duzlu qidalar, işlənmiş pendir və ət məhsulları, fastfood və yüksək proteinli qidalar böyrək daşının yaranmasına səbəb ola bilər.

Süd məhsulları vitamin və qida maddələri ilə zəngin olsa da, həddindən artıq süd, qatıq və pendir istehlakı zərər verə bilər. Bu, qidalarda olan yüksək fosfor səbəbiylə baş verir ki, bu da böyrəklərdə stress yaradır.

Bundan əlavə, böyrəkləriniz düzgün işləmirsə, qanınızdan əlavə fosforu çıxara bilməz, bu da zamanla sümüklərinizin incəlməsinə və zəifləməsinə səbəb olub, sınıq riskini artırır.

Pendirin həddən artıq istifadəsi sağlamlığa ziyanlıdır. Pendir yüksək protein mənbəyidir. Həddindən artıq protein qəbulu isə böyrəklərin daha çox işləməsinə və yorulmasına səbəb olur. Bu da böyrək daşının əmələ gəlmə riskini artırır. Böyrək sağlamlığını qorumaq üçün pendir istehlakında balansla diqqət etmək lazımdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500